

2023

ICC GIDS

Rijksmuseum van oudheden

Het oude Egypte en de
wereld van de Romeinen

Kleuterdrama,
een vak apart?

PROCESGERICHTE DIDACTIEK:
PROBEREN EN REFLECTEREN

vfonds
investeert in
VREDE

DE MISSIE: VER WEG

EN TOCH DICHTBIJ

GRATIS

BINNENKORT OP JOUW SCHOOL?

In een levendige voorstelling met livemuziek en beeldreportages vertelt dochter Marlies het verhaal van haar veteranengezin. Haar vader is net terug uit Afghanistan. We volgen hen tijdens zijn uitzending en na thuiskomst.

De voorstelling is voor scholieren van 10 tot 14 à 15 jaar, duurt 45 minuten, past bij burgerschapsvorming, CKV, geschiedenis, thema's als 'Vrede en Veiligheid' en leent zich goed voor discussie met de leerlingen. Als extra kan een gastles van een veteraan in de klas worden geboekt. 'De Missie' is een initiatief van het Nationaal Comité Veteranendag en wordt gratis uitgevoerd voor grotere groepen leerlingen (250-600).

Voor meer informatie en reserveren
info@veteranendag.nl

Bekijk de trailer
www.veteranendag.nl/demissie

Founder

Ministerie van Defensie

Organisatie

nederlands
veteranen
instituut

Hoofdpartner

Den Haag

THALES

Specsavers

ROODKRUIS
NEDERLAND

S-Z-V-K

Zorgzaam

ontdek het oude Egypte en de wereld van de Romeinen

IN HET MUSEUM, ONLINE OF IN DE KLAS

Beleef de oudheid

In het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden beleven kinderen de oudheid. Van het oude Egypte en Romeinse keizers tot de prehistorie en middeleeuwen in Nederland. Er zijn programma's voor alle leerjaren. Het niveau van de leerlingen is het vertrekpunt van onze museumdocenten en samen met jou en de leerlingen maken we het museumbezoek betekenisvol. De programma's sluiten aan bij de kerndoelen, 21e eeuwse vaardigheden en verschillende lesmethodes. Tijdens de lessen gaan de handen uit de mouwen. Goed kijken, zelf doen, ontdekken, kritisch denken en samenwerken staan centraal.

Museum te ver weg?

Het Rijksmuseum van Oudheden is ook dit schooljaar gratis voor basisscholen.

Scholen kunnen terecht voor bijvoorbeeld een onvergetelijke museumles over archeologie of de Egyptenaren. Is reizen niet mogelijk? We bieden ook online bezoeken aan het museum vanuit de klas. Via een live verbinding met de klas neemt onze museumdocent de leerlingen mee naar de wereld van de Romeinen of de oude Egyptenaren. Samen staan jullie stil bij een aantal topstukken uit de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden. Door deze voorwerpen op interactieve wijze met de leerlingen te bekijken, laat de museumdocent zien uit welke puzzelstukjes het onderzoek naar de oudheid bestaat. De interactieve videorondleidingen worden gegeven over de vaste tentoonstellingen Egypte en Romeinen, en zijn geschikt voor groep 5 t/m 8.

Gratis projectweekpakketten

Het Rijksmuseum van Oudheden biedt ook projectweekpakketten over Vikingen, Griekse mythologie en het oude Egypte. Deze kant-en-klare pakketten voor in de klas kun je inzetten voor groep 1 t/m 8. Ze bieden achtergrondinformatie, ideeën voor les-activiteiten en afbeeldingen die je kunnen helpen bij het vormgeven van zo'n projectweek. Ook bevatten de pakketten een uitgebreide docentenhandleiding, suggesties voor een planning en de inbedding in het curriculum.

Meer weten?

Kijk voor het volledige onderwijsaanbod op rmo.nl/onderwijs
Of neem contact met ons op via info@rmo.nl of 071-5 163 163

COLOFON ICC GIDS 2023

De ICC Gids wordt gratis verspreid onder alle leerkrachten in het primair onderwijs, onderwijsbegeleidingsdiensten en afdelingen educatie van de Nederlandse gemeenten.

Eindredactie
Christine Dirkse

Redactionele medewerking
Mech Benjaminsen, Christine Dirkse,
Ernst Weerstra en vele anderen.

Advertenties
Acquisitum
Bertel Ingmar Bertelsen
030-8906667
bertelbertelsen@acquisitum.nl

Vormgeving
Origin Marketing Groep
Martine van der Peijl
www.originmedia.nl

Nabestellen
De ICC Gids 2023 kan voor € 8,95 worden nabesteld bij de uitgever.

Uitgever
Insite Media
Postbus 209
3770 AE Barneveld
bureau@insitemedia.nl

Niets uit deze uitgave mag worden gepubliceerd of vermenigvuldigd zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Alhoewel deze uitgave met de groots mogelijke zorg is samengesteld, kunnen aan deze uitgave geen rechten worden ontleend.

Copyright 2023 Insite Media
ISSN 2211-0763

Natuur en cultuuronderwijs:
inSpireren, combineren en van elkaar leren

PAGINA 27

Kunstworkshops met Villa Zebra

Het gaat niet om het kunstwerk, maar om de weg ernaartoe

PAGINA 4

PAGINA 44

Zelf een passende soundtrack maken?
Iedereen kan het!

Natuur en cultuuronderwijs:

inSpireren, combineren en van elkaar leren

Cultuureducatie en natuureducatie lijken ver van elkaar af te staan, maar hebben ook veel gemeen. Zo is er in het onderwijs voor beiden vaak (te) weinig tijd. En bij beiden is ervaren belangrijk, net als stilstaan en genieten. Je kunt cultuur- en natuureducatie dan ook prima combineren.

Door: Christine Dirkse

Bij cultuureducatie en natuureducatie gaat het om geplande leeractiviteiten. Bij cultuureducatie staan kunst, erfgoed en media centraal, bij natuureducatie staan natuur, milieu, landschap en duurzaamheid centraal. Die dingen zijn op allerlei manieren te combineren. Een paar voorbeelden:

- Kunst kan gemaakt worden van natuurlijke of zelfs levende materialen
- Een voorstelling kan gaan over natuur en een muziekstuk kan natuur uitbeelden (denk bijvoorbeeld aan De Vier Jaargetijden van Vivaldi)
- Bij cultuuronderwijs kan een film centraal staan die gaat over de natuur
- Kunst kan een boodschap hebben om duurzaamheid of milieubewustzijn te bevorderen.
- De natuur kan de basis vormen voor een kunstwerk. Zo kun je met bladeren een schilderij maken (zie foto), maar ook schilderen met natuurlijke materialen; een takje met daarop wat modder, een fijngewreven boomblaadje en een gele paardenbloem bijvoorbeeld kunnen de verf vormen voor een mooi natuurschilderij.

Met de natuur als basis kun je prachtige kunstwerken maken!

Cultuureducatie

"Het doelbewust leren over en met kunst, erfgoed en media via gerichte instructie, zowel binnen als buiten school" (website LKCA).

Natuur- en milieueducatie (NME)

"Alle vormen van (systematische en planmatige) leeractiviteiten met betrekking tot natuur, ecologie, milieu, landschap en duurzaamheid." (bron onbekend)

Naar de natuur
kijken alsof het
een schilderij is

Bezoek het bomenmuseum

De museumstukken in het bomenmuseum staan buiten en zijn springlevend: het zijn de bomen in het grote park op de Utrechtse Heuvelrug. Dit museum is uiteraard in eerste instantie vooral een natuurruimte: er is een unieke botanische selectie met hele mooie bomen uit de hele wereld. Je kunt er kilometers wandelen, met fantastische doorkijkjes en vergezichten, en kinderen kunnen er heerlijk spelen in de enorme boomhut en natuurspeeltuin. Ook zijn er lesprogramma's met een speurtocht voor de basisschool.

Wat dit met cultuur te maken heeft? Alles! Want een boslandschap is een belangrijk onderdeel van onze cultuur. En de natuur biedt tal van aanknopingspunten om te leren kijken naar perspectieven. De vergezichten zijn levende schilderijen en alles in dit park kan de basis zijn voor prachtige tekeningen van kinderen. Een leuke bestemming voor een uitje met je klas om te laten zien dat musea echt niet saai hoeven te zijn. En een goed excuus om buiten een les beeldende vorming te geven.

Windmolens bij Kinderdijk, in de Alblasserwaard polder.

Natuur als inspiratiebron

Natuur kan heel goed dienen als inspiratiebron voor het creëren van kunstwerken. Een kunstenaar die zich heel erg door natuur liet inspireren was Vincent van Gogh (zie kader). De natuur geeft niet alleen rust voor de ziel en daarmee rust om te schilderen, de natuur is ook een uniek en veelzijdig kleurenpalet, wat je nergens anders vindt.

Het kan dan ook heel leuk zijn om met kinderen naar de natuur te kijken alsof het een schilderij is. Zoek een mooie plek in de natuur op en verwonder je met elkaar: welke kleuren zie je? Probeer ze eens te benoemen? Dan kom je erachter dat de natuur meer tinten groen heeft dan wij woorden hebben voor groen! En dat de lucht op zoveel manieren blauw kan zijn, dat het je gaat duizelen. En kijk eens naar perspectief. Bekijk bijvoorbeeld de foto van de molens op Kinderdijk. Dit geeft een mooi uitgangspunt om het niet alleen te hebben over verschillende kleuren, maar ook over perspectief en diepte. Allemaal zaken die je van zo'n foto kan bekijken, maar net zo goed vanaf een mooie uitzichtplek in de buurt van de school. Want ook al staan er niet overal molens, dergelijke vergezichten (met misschien een boerderij), zijn al snel te vinden. Ook al in een simpel stadspark.

Amandelbloesem, van Vincent van Gogh, 1890, olieverf op doek. Geschilderd als cadeau voor zijn broer Theo, die zijn zoon naar Vincent noemde.

Vincent van Gogh: kunstschilder in de natuur

Van de schilder Vincent van Gogh weten we dat hij veel van de natuur hield. Hij groeide op in Zundert in Noord-Brabant, waar hij al op jonge leeftijd lange natuurwandelingen maakte. Zijn liefde voor de natuur is ook terug te zien in veel schilderijen: hij maakte niet alleen vele schilderijen van zonnebloemen en andere bloemen, maar ook veel landschappen. Toen hij op latere leeftijd psychische problemen kreeg en opgenomen werd in een psychiatrische kliniek, trok hij veel naar buiten, waar hij in de natuur schilderde. Buiten vond hij de meeste inspiratie, troost en rust.

Vincent van Gogh schreef veel brieven, onder meer aan zijn broer Theo die in de kunsthandel zat. Enkele citaten van Van Gogh:

'Blijf maar altijd veel wandelen en veel van de natuur houden, want dat is de ware manier om de kunst meer en meer te leren begrijpen.' (advies aan broer Theo in 1874).

'Het is niet de taal van de schilders zozeer als de taal van de natuur waar men naar luisteren moet.'

In april 1888 stuurde Vincent een bestellijst voor doek en verf aan zijn broer Theo in Parijs:

'...maar stuur me in godsnaam onmiddellijk die verf. Het seizoen van de bloeiende boomgaarden duurt maar zo kort en je weet dat dat motieven zijn waar iedereen vrolijk van wordt.'

'De charme die deze uitgestrekte landschappen voor mij hebben, is heel intens'. (Van Gogh over de heuvel Monmajour in Frankrijk, die hij onder andere op het schilderij De Oogst schilderde.)

'Er zijn hier zeer mooie velden olijfbomen die grijs en zilverachtig van groen zijn als knotwilgen. Dan verveelt de blauwe lucht mij nooit', (Vincent in juli 1889 in een brief aan zijn moeder).

'... vertellen wat ik niet in woorden kan uitdrukken: hoe gezond en hartversterkend ik het platteland vind.' Dat was zijn doel met een paar schilderijen van landschappen die hij in de maanden voor zijn overlijden schilderde. 'De plicht van de schilder is het zich geheel in de natuur te verdiepen en al zijn intelligentie te gebruiken, zijn gevoel in zijn werk te leggen zodat het voor anderen verstaanbaar wordt.'

Bron: www.vangoghmuseum.nl

MAAK VAN JE SCHOOLPLEIN EEN ECHT FESTIVALTERREIN

Toffe workshops en performances in een kleurrijke festival-vibe

FESTIVALOPSCHOOL.NL | 06 - 30414189 | INFO@KUNSTEDUCATIENEDERLAND.NL

De Wolkenkrabber; kunstproject bedacht door architectenbureau Studio KCA uit New York voor de Triënnale in Brugge. In het kunstwerk is 5 ton plastic afval verwerkt van de stranden van Hawaii. Het is elf meter hoog.

Lesgeven over molens in Nederland?

Gebruik de animaties en het lesmateriaal van De Hollandsche Molen.

Leer samen met de leerlingen meer over ons cultureel erfgoed, de bijzondere techniek van molens, waterbeheer en andere molenfuncties.

Ervaar daarna een molen in het echt en kom op bezoek! Vele molens ontvangen met plezier uw schoolklas voor een rondleiding.

Kijk op molenmaatjes.nl

Milieueducatie

Tot slot is een voor de hand liggende combinatie tussen cultuur en natuur te vinden in de duurzaamheidseducatie. Daar komen natuur en cultuur dicht bij elkaar, omdat het de mensen zijn die hier de natuur beïnvloeden. Om daar iets aan te veranderen, is een verandering in attitude en gedrag nodig. Twee zaken die moeilijk te beïnvloeden zijn. In projecten op basisscholen wordt geprobeerd om besef van duurzaamheid bij kinderen bij te brengen. Bijvoorbeeld door van afval kunstwerken te maken (zie het artikel op pagina 38 en 39). Kunstwerken die weer een boodschap uitdragen over duurzaamheid. Zo kun je ook met kinderen kunstwerken van natuurlijke materialen maken, om te laten zien hoe divers de natuur is. En bekijk ook eens kunstwerken van over de hele wereld die van afval gemaakt zijn.

'Het is niet de taal van de schilders zozeer als de taal van de natuur waar men naar luisteren moet.'

Vincent van Gogh

ZUIDERZEEMUSEUM

Meer dan een REIS DOOR DE TIJD

Ga op bezoek bij inwoners van Urk, ruik de geur van gerookte vis, eet mee in het huishouden uit 1920 en ga in gesprek met een ambachtsman. Ontdek hoe industrialisatie en de komst van de Afsluitdijk het leven rond de Zuiderzee veranderden en leer meer over de Nederlandse strijd tegen het water.

Van kleuters tot groep 8, het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen is een belevenis voor iedereen. De diverse educatieve programma's sluiten aan bij de thema's en kerndoelen van het basisonderwijs. Liever zelfstandig op pad? Neem contact met ons op voor een schoolreisje op maat.
0228 351135 ~ sales@zuiderzeemuseum.nl

Op ruimtereis vanuit je filmstoel *Meet the universe in Museon-Omniversum*

In Museon-Omniversum gaan bezoekers tijdens de **Star Party's** op een virtuele ruimtereis. Daarbij leren ze meer over sterrenstelsels en het heelal. Bij deze planetariumshows zien bezoekers spectaculaire full dome beelden van het heelal in 360 graden en 4K resolutie op het enorme koepelscherf van 840 m2. **Museon-Omniversum organiseert deze Star Party's in samenwerking met de Nederlandse Onderzoekschool voor Astronomie (NOVA).**

Ook tijdens de schooluren stralen de sterren op de koepel voor schoolklassen. Tijdens een interactieve planetariumles nemen sterrenkundigen van NOVA de leerlingen mee het universum in. De zon, Melkweg, planetenstelsels, het Internationale Ruimtestation ISS; leerlingen vliegen overal langs. Zowel curriculum-onderwerpen als bredere vragen van de leerlingen worden op een inspirerende manier behandeld met ondersteuning van prachtige beelden.

Museum én grootbeeldfilm in één

Wil je van je leerlingen échte wereldburgers maken? Neem hen dan mee naar Museon-Omniversum. Dat is dé plek om op een leuke manier te ontdekken hoe de wereld in elkaar zit en hoe je zelf aan een betere wereld kunt bijdragen. Je leerlingen beleven een onvergetelijke ervaring door de combinatie van museumbezoek en grootbeeldfilm.

**ONE
PLANET** museon
omniversum

Inspireren, leren, doen

Wil je de kinderen spelenderwijs iets bijbrengen over duurzame ontwikkeling? Boek een museumles of educatieve tour en combineer die met een grootbeeldfilm. Of maak een indrukwekkende ruimtereis tijdens een interactieve planetariumles in het grootbeeldfilmtheater (groep 7 & 8). Je leerlingen zullen geïnspireerd en met veel nieuwe kennis naar huis gaan.

Geschikt voor primair onderwijs vanaf groep 7 & 8

Museon-Omniversum:

Stadhouderslaan 37,
Den Haag
070 338 1463
scholen@oneplanet.nl

www.oneplanet.nl

Ontdek de wereld van de wetenschap!

Volg één van de onderwijsprogramma's over wetenschap en techniek*, doe mee aan een workshop of kom buiten spelen in Waterland Boerhaave.

**zowel voor primair als voortgezet onderwijs!*

LEIDEN

Meer informatie vind je op rijksmuseumboerhaave.nl

rijksmuseum
boerhaave

Paleis Het Loo: een plek die je gezien wilt hebben

Paleis Het Loo in Apeldoorn is een belangrijke plek voor de geschiedenis van Nederland en het Huis van Oranje. In het meest authentieke 17e-eeuwse paleis van het land stap je terug in de tijd en ervaar je de geschiedenis daar waar deze geschreven is.

Deze plek op de Veluwe is belangrijk voor het Nederland zoals wij het nu kennen. Hier worden in de 17e eeuw twee jonge mensen aan elkaar verbonden: Willem en Mary. Zij besluiten om er iets moois te bouwen. Zo groeit Paleis Het Loo uit tot een historische plek voor het Huis Oranje-Nassau.

Het paleis is niet alleen mooi van binnen, ook buiten is het een plek die je gezien wilt hebben. Al in de 17e eeuw waren de tuinen bedoeld om bezoekers te imponeren. En dat doen ze nog steeds. In deze symmetrische oase van rust kijk je je ogen uit. Hoge fonteinën waarin het water het goud nog meer laat sprankelen. Dát is Paleis Het Loo.

Veelzijdige blik op de geschiedenis

Afgelopen zomer is gewerkt aan een vernieuwd lesaanbod voor het primair onderwijs. Voor alle groepen zijn er programma's waarin leerlingen actief kennismaken met 330 jaar aan mooie en minder mooie verhalen. Over macht, liefde, politiek, kunst en vakmanschap.

Zo kunnen groep 7 en 8 vanaf dit schooljaar aan de slag met 'Blikopeners', een nieuw lesprogramma waarin herinneringen centraal staan. Herinneringen zijn er van jezelf, van een ander, van een groep. Soms herinnert de ene persoon of groep een gebeurtenis heel positief, terwijl de ander er negatief op terugkijkt. Herinneringen zeggen dus vooral heel veel over degene die herinnert, en soms minder over de persoon of gebeurtenis die herinnerd wordt.

In 'Blikopeners' maken de leerlingen kennis met acht Oranjes: Willem van Oranje, stadhouder Willem III, koning Willem I, koning Willem II, koningin-regentes Emma en de koninginnen Wilhelmina, Juliana en Beatrix. Iedere groep krijgt een archiefdoos vol objecten en informatie, en kijken met verschillende standpunten. Samen onderzoeken zij hoe je eigen standpunten en het verstrijken van de tijd een herinnering kunnen veranderen.

Meer informatie

Wil je 'Blikopeners' bij jou in de klas? Of een les op Paleis Het Loo? Kijk voor een overzicht van alle onderwijsprogramma's op onze website of stuur een e-mail.

Info:

onderwijs@paleishetloo.nl

paleishetloo.nl/bezoek/onderwijs

NATIONALE OPERA & BALLET

Kom
zingen en
dansen!

VAN KLASLOKAAL TOT THEATERZAAL

Nationale Opera & Ballet wil dat iedereen het plezier van dansen en zingen kan ervaren. Daarom bieden we voorstellingen, workshops en projecten aan voor leerlingen van alle leeftijden.

Wij komen graag naar school, bijvoorbeeld voor een introductieles in de klas of om te ondersteunen bij een voorstelling waarin uw leerlingen zelf dansen of zingen.

Ook zijn leerlingen en leraren van harte welkom in ons theater in hartje Amsterdam, voor een workshop, rondleiding of een bezoek aan een echte opera- of balletvoorstelling, speciaal voor jonge oren en ogen gemaakt.

Het meest actuele aanbod voor basisscholen vindt u op onze website. Wilt u graag onze papieren brochure ontvangen, stuur ons dan een mailtje.

operaballet.nl/onderwijs | educatie@operaballet.nl

BOUWEN AAN DE WERELD VAN MORGEN, BEGINT IN DE KLAS VAN NU

Ook in het verleden hebben vele docenten zich met hart en ziel ingezet voor de toekomst van 'hun' leerlingen. In ons museum in Dordrecht bewaren wij deze verhalen en kunt u kennismaken met de ervaringen en ontdekkingen van generaties docenten en leerlingen.

Bij ons vindt u meer dan 325.000 voorwerpen; de grootste onderwijscollectie ter wereld! Kom, kijk en luister. Verwonder je en geniet van wat het Nationaal Onderwijsmuseum te bieden heeft.

Het museum biedt verschillende programma's aan voor het primair - en voortgezet onderwijs:

- in het Nationaal Onderwijsmuseum
- online
- bij u op locatie

Voor meer informatie:
onderwijsmuseum.nl/educatie

DE SUPERJAM

DE SUPERJAM VAN RAW RESONANCE: EEN SPECTACULAIR MUZIEKPROJECT VOOR HET BASISONDERWIJS

Het fenomeen 'Raw Resonance' is sinds de oprichting in 2016 bezig met een avontuurlijke reis langs bedrijven, gemeenten, AZC's, beroepsopleidingen (PABO), theaters, festivals, het voortgezet onderwijs en bovenal: basisscholen!

Kom los en maak contact

Het verbinden van mensen met muziek als middel is het belangrijkste doel van Raw Resonance. Dit geldt altijd en overal, van het bedrijfsleven tot het primair onderwijs. Het werken met grote groepen is dé specialiteit van dit bedrijf.

De zeer ervaren oprichters hebben een indrukwekkende staat van dienst. Zo werkte Han van 't Land in Libanon en Jordanië voor Sounds Of Change. Jeroen Hensel zette muziekprojecten op in de favela's van Rio in Brazilië. Onder de naam 'Raw Resonance' hebben ze samengewerkt met o.a. 'De Kunstbende' en 'Méér Muziek In De Klas'. De afgelopen jaren hebben ze vele scholen bezocht met projecten zoals 'Karakazoo-kids', het interactieve muziektheater concert 'De Vulkanaan' en 'De Superjam'.

De Superjam

Op een basisschool worden de leerlingen op veelal non-verbale wijze meegenomen in een knallend interactief concert. In voorbereiding hierop krijgen ze korte, inspirerende workshops.

'Raw Resonance krijgt iedereen, van jong tot oud, in beweging!'

We hebben zowel online als in het theater al verschillende keren met ze mogen samenwerken. Het blijft verbazingwekkend hoe ze zowel kinderen als volwassenen binnen no-time mee krijgen in hun wereld. Daarmee bewijzen ze keer op keer dat samen muziek maken ontzettend leuk is en dat iedereen het kan.'

Marloes Bakuwel
Méér Muziek In De Klas

Begeleid door een professionele band wordt er gewerkt met dynamiek en hoge energie, met veel ruimte voor improvisatie. Vanuit een veilige omgeving en een bijzondere balans tussen concentratie en plezier haalt ieder kind het beste uit zichzelf. Een Superjam eindigt met een school-brede voorstelling waarbij alle groepen samenkomen in een energiek eindconcert... De papa's, mama's, opa's en oma's die bij een uitvoering aanwezig zijn worden hierbij ook muzikaal betrokken!

Na de laatste noot worden alle muzikanten beloond met een hartverwarmend applaus.

Kerdoelen 54 en 57 zijn van zonder meer toepassing op alle basisschool-projecten van Raw Resonance.

Workflow

Op natuurlijke wijze nemen de workshopleiders de leiding op een projectdag. Strak opgestelde roosters en korte lijnen naar de contactpersoon en het docententeam zorgen voor een prettige workflow voor iedereen. Alle benodigde techniek wordt door het bedrijf verzorgd.

Bezoek de website voor meer informatie over De Superjam en de andere projecten.

De Energie spat ervan af!

We werden meegenomen in een muzikale avontuurlijke reis waarin de verbeelding en het ritme als vanzelf gaat. Stilzitten gaat je niet lukken! Van de kleuterklassen tot aan de groepen 8, voor elke groep is er een aangepast programma waardoor het Raw Resonance steeds lukt om elke leerling mee te krijgen op hun reis. Een absolute aanrader!

Irene van Wijk
De Paulusschool

Meer info:

www.rawresonance.com

SKVR
The Creative Network.

Ontdek door kunst-educatie

Workshops, lessenseries en structurele programmering in Rotterdam

Bel 010-2718320 of kijk online skvr.nl/primaironderwijs

OOIT GEHOORD VAN MUZIEKIMPROVISATIE?

SWING

LANDELIJKE STICHTING PROMOTIE MUZIEKIMPROVISATIE

LAAT JE DOOR MUZIEK VERRASSEN. BELEEF EN ERVAAR ONZE

WORKSHOPS
PARTICIPATIECONCERTEN
VOORSTELLINGEN

8+
10+
4+
12+
14+

ALLE PRODUCTIES MAKKELIJK TE BOEKEN VIA DE WEBSHOP WWW.SWINGWEB.NL
INFO@SWINGWEB.NL | 06-33181098

SWING
WEBSHOP

OP DE DIERENACADEMIE LEER JE VAN DIEREN OVER MENSEN

Wat als je meester een olifant was? Of je juf een luipaard? Op de DierenAcademie in Museum Volkenkunde, maken kinderen het mee. Twaalf dierdocenten geven in hun lokaal een serieuze les: 'mensen, zorg dat we samen in leven blijven op deze planeet. Zonder ons redden jullie het niet'. Zij leren kinderen om vanuit dieren naar de wereld te kijken. Dat is hard nodig, want mensen hebben zich boven de natuur geplaatst. Dat moet anders!

In elk lokaal geeft de dierdocent een les over mensen die al eeuwenlang met het dier samenleven. Dat doen ze met voorwerpen en verhalen. Door deze verhalen leren kinderen over gelijkwaardigere relaties tussen mensen en dieren.

De dierdocenten zelf zijn niet zo van het praten, meer van het doen. Stilzitten is er dus niet bij! Verstop je als een luipaard. Huil mee met de roedel wolven. Dans een duet samen met de kraanvogel. Maak een schub voor het schubdier en sluip over het ijs als een ijsbeer.

Foto's door Yvonne Compier

Voor scholen

Naast families, kunnen ook klassen uit het basisonderwijs de DierenAcademie bezoeken. De leerlingen worden begeleid door volwassen hulpdocenten die hun opleiding aan de DierenAcademie met succes hebben afgerond. Echter, om dieren beter te begrijpen en samen te werken aan een toekomst op deze aarde, zijn kinderen hard nodig. De meeste volwassenen hebben er namelijk een potje van gemaakt.

Mens-dier-relatie

Met een bezoek aan de DierenAcademie worden leerlingen zich bewust over de relatie van mensen met dieren en natuur in een wereld die groter is dan de mensenwereld. Een wereld waarin alles wat leeft met elkaar samenhangt. De mensen die al eeuwenlang samenleven met de dieren, laten zien dat het anders kan. Leerlingen worden door de dierdocenten aan het denken gezet. Ideeën worden met elkaar gedeeld én er wordt besproken wat je kunt doen in je eigen omgeving.

Huiswerk

Na het bezoek aan de DierenAcademie krijgt de klas 'huiswerk' mee van de dierdocenten. Het huiswerk heeft de vorm van een jaarkalender met elke maand een nieuwe opdracht over een dier, met weetjes en tips voor in de klas. Deze lessen worden aangeboden op het online platform LessonUp.

Nu te boeken

Het onderwijsprogramma van de DierenAcademie is vanaf nu te boeken via volkenkunde.nl/onderwijs of door een mail te sturen naar reserveren@volkenkunde.nl.

Museum Volkenkunde (Leiden) is met het Tropenmuseum (Amsterdam), het Afrika Museum (Berg en Dal) en Wereldmuseum (Rotterdam) onderdeel van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen. In alle musea bieden we programma's aan over wereldburgerschap. Bekijk de programma's op onze websites.

Info:

afrikamuseum.nl/onderwijs
tropenmuseum.nl/onderwijs
wereldmuseum.nl/onderwijs
volkenkunde.nl/onderwijs

ONTDEK TEYLERS

BELEEF KUNST, WETENSCHAP, ERFGOED EN BURGERSCHAP SAMEN OP ÉÉN PLEK.

Teylers Museum is het oudste museum van Nederland en is ontstaan uit de wens om kunst en wetenschap toegankelijk te maken voor iedereen.

Ontdek Teylers idealen, bedenk je eigen dromen, laat je verrassen door wetenschap en geniet van de kunst.

Er zijn diverse onderwijsprogramma's voor groep 1 t/m 8.

Neem voor meer informatie contact op met:

reserveringen@teylersmuseum.nl

**MUSEUM·VAN·DE
VERWONDERING**

TEYLERS

MUZIEK OP HET DIGIBORD

CONCERTGEBOUWORKEST

GRATIS VOOR SCHOLEN

follow a muse

NOMINATIE
Gouden
Guppie
2017

GROEP 1 & 2

'...de kinderen spelen maar zijn tegelijkertijd met muziek bezig.'

WINNAAR
Gouden
Apestaart
2015

GROEP 3 & 4

'Lesbrieven zijn gedegen uitgewerkt met veel oog voor detail.'

GROEP 5 & 6

'...wat een inspirerende lessen!'

'Nu ook een muziek-app met eigentijdse klassieke muziek!'

GROEP 5 & 6

WINNAAR
Kameleon
2016

GROEP 7 & 8

'Gewoon prachtig om het orkest van zo dichtbij in volle glorie te zien.'

EEN CADEAU VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUWORKEST

De muziek-apps zijn af te spelen op het digibord. Alle apps bieden een kant-en-klaar pakket voor een muziekproject van drie weken.

Scan de QR-code of ga naar www.followamuse.nl. Maak een account en ga direct aan de slag!

Wie ben ik, wie was jij?

In de tentoonstelling *Wie ben ik, wie was jij?* ervaren leerlingen hoe tijd, plaats en de omstandigheden waarin je geboren wordt invloed hebben op de mogelijkheden en keuzes die je wel of niet hebt.

Aan de hand van historische personen als George Maduro, Aquasi Boachi, Tula of Cornelia van Neijenroode ontdekken leerlingen dat gelijke behandeling en gelijke rechten niet vanzelfsprekend zijn. Wat doe je als je als kind wordt weggegeven en opgroeit in een ver land? Wat als je wilt studeren, maar je mag niet omdat je vrouw bent? Heb je iets te kiezen als je in slavernij wordt geboren? De tentoonstelling *Wie ben ik, wie was jij?* bevat drie thema's: Goed en fout in de Tweede Wereldoorlog, Van huis en haard en Handel en slavernij. De docent kiest één thema om met de klas te volgen.

Doelgroep: groep 7 & 8

Duur: 90 minuten

Kijk voor meer informatie op nationaalarchief.nl/onderwijs

Op schoolreisje naar een echt UNESCO Werelderfgoed?

Kom gezellig met de klas naar het grootste molencomplex ter wereld. Dijken, molens en gemalen houden in Kinderdijk al ruim 700 jaar onze voeten droog. Ontmoet de molenaar en ontdek zijn verhalen.

www.kinderdijk.nl

Het Prinsensprookje: Het Hele Verhaal, door Dear T,

Harrie is een prins en moet trouwen. Met Rosa welteverstaan. Maar Rosa ruikt niet lekker en bovendien houdt zij alleen van hoepelen. Dat kan anders, denkt Harrie. Dus start hij samen met zijn beste vriend Gijs een zoektocht naar de liefde. Een humoristische, muzikale voorstelling over de liefde die voor iedereen anders is.

STT-produkties heeft een mooi, divers aanbod jeugdtheatervoorstellingen voor op school.
www.sttprodukties.nl | T 030 2941419

TIP VOOR DE WEEK VAN DE LENTEKRIEBELS '23 EN '24

BEKIJK HET
NIEUWE AANBOD
ONLINE!

TextielMuseum TextielLab

MAKEN, VOELEN & VERWONDEREN

CREATIEVE LESPROGRAMMA'S
VOOR €110,- PER KLAS

www.textielmuseum.nl | boekingen@textielmuseum.nl
Goirkestraat 96 Tilburg

Theaterclown versus Googleclown

een persoonlijk verhaal van Arno Huibers

Tik bij Google 'clown' in en alle vooroordelen over de clown worden bewaarheid.

Nee, het is niet de 'Googleclown' waar ik mijn schoolvoorstellingen op baseer. Maar de non-verbale poëtische figuur die het licht probeert te vangen, een vuilnisbak tot muziekdoosje maakt, kinderen in een levensgrote zeepbel plaatst, een bezem manipuleert die verliefd wordt op de juf...; ofwel die met alledaagse materialen rondom ons zijn fantasiewereld creëert. En de keigoie musicus Paul van der Heijden, conservatorium geschoold, maakt daarbij muziek op diverse bijzondere instrumenten van vibrafoon tot veger en blik.

'Ik houd niet van clowns, maar dit is heel iets anders.' (leerkracht)

Zo kan het ook
Na twee jaar als leerkracht bij woonwagenkinderen was ik op zoek naar een meer creatieve vorm van onderwijzen en startte een studie als dramadocent. Hier kreeg ik les in de theaterclown. Hij liet me niet meer los.

Mijn masker bestaat uit een piepklein rood neusje, that's all. Meer heeft de mimiek van een theaterclown niet nodig. En collega Paul schminkt zich waar de kinderen bij zijn. Afhankelijk van de doelgroep tot de klassieke Pierrot-achtige figuur of tot kleurrijke 'babypunker' met hanekam van een Blokkerstoffer. Zo maken kinderen de transformatie mee die theaterspel zo bijzonder maakt.

'Clowntje, ik neem je mee.' (meisje, 5 jaar)

Nog even kind blijven
In de ICC Gids schreef ik eerder: 'Hoe lang mag een mens op een heel leven onbezorgd kind zijn en spelen, even los van de harde dagelijkse realiteit?' Daarom ligt de kern van mijn schoolvoorstellingen bij de clown die met humor en met liefde voor de kinderlijke naïviteit zijn rol speelt. De wereld om hem heen vol verwondering beziet en er een eigen draai aan geeft, met kinderlijk plezier oplossingen vindt voor zelfgecreëerde problemen. In die humor herkennen kinderen zichzelf. Daar zijn zelfs geen woorden bij nodig.

'Heb jij een tomaatje op je neus?'
(3 jarige levert daarmee de titel van ons kleuterprogramma)

De theaterclown als lichtvoetig toegankelijk personage laat kinderen, met welke culturele achtergrond dan ook, zien hoe leuk met eenvoudige middelen theater is te maken.

Arno Huibers Theaterproducties speelt zowel reguliere schoolvoorstellingen als bij een afscheid, jubileum, schoolfeest. Geschikt voor groep 1 t/m 8.

Info en korte videofragmenten:

 www.arnohuibers.nl
06 53 717791 / a.h@on.nl
of via info@iudk.nl

TIJL DAMEN

Interactief Muziektheater

Afwisselende, energieke voorstellingen vol live muziek, aanstekelijke liedjes, acts, humor en veel interactie.

- ✓ Voorstellingen voor de hele school
- ✓ Ook geschikt voor speciaal onderwijs
- ✓ Educatieve voorstellingen
- ✓ Vieren met een voorstelling
- ✓ Flexibel en op maat

"Alle kinderen van groep 1 t/m 6 waren wisselend geboeid of actief betrokken. Een aanrader voor elke basisschool." **KBS De Nobelaer, Oude-Tonge**

"Wat een feest heeft Tijl ervan gemaakt op onze school! Twee optredens voor 270 kinderen per voorstelling. Tijl kan zonder woorden zelfs de hele zaal boeien en ademloos laten kijken en luisteren. Het was mooi, grappig, interactief en heel afwisselend. Echt een aanrader!!!!" **OBS 't Schrijverke, Goirle**

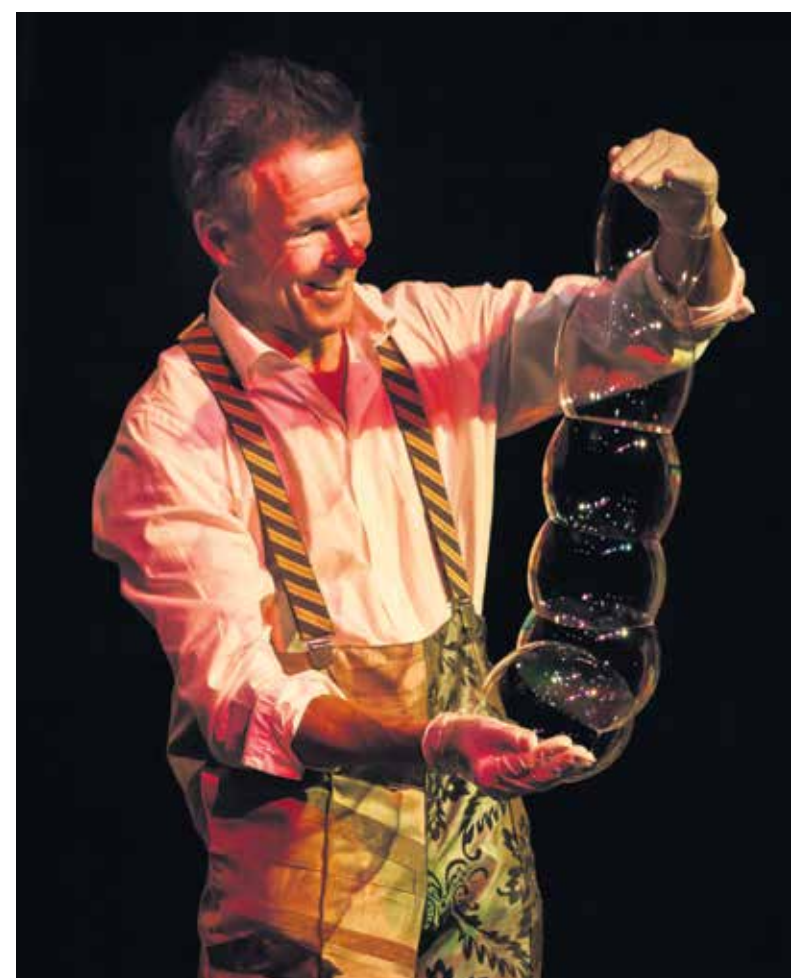
"Onze leerlingen hebben enorm van de voorstelling genoten. Een indrukwekkend decor en Tijl wist in een mum van tijd alle leerlingen actief bij de voorstelling te betrekken. Geweldig! Ook de samenwerking verliep erg prettig." **Orion College Noord, Amsterdam**

"Het was prachtig om te zien hoe Tijl inspeelde op het niveau van onze leerlingen. Hij kijkt, past zijn handelen aan en bouwt een feestje. Ieder kind kon zichzelf zijn en hierdoor ontstond een magische kerstvoorstelling!" **Dr. P.C.M. Bosschool, Arnhem**

Recensies, trailers en het volledige aanbod: www.tijldamen.com

Mauritshuis^{Den Haag}

*De mooiste rondleidingen
& workshops*

Plan je bezoek
www.mauritshuis.nl/po

Mh

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Denkbeelding omkleden

Kleuterdrama, een vak apart?

Kleuteronderwijs is een vak apart. Kleuterdrama ook.

In dit artikel neemt auteur en docent drama Holger de Nooij (bekend van o.a. 'Kijk op Spel' en 'Creëer en Leer') je mee naar het kleuterspeellokaal. Uit zijn beroepspraktijk komen vier didactische tips waarmee elke leerkracht kleuterdrama kan geven.

Door: Holger de Nooij – docent drama en auteur van 'Kijk op spel' en 'Creëer en leer'

Kleuters worden soms gezien als ongeleide miniprojectielen, die als kikkers in een ton alle kanten opspringen. Maar ik kom ook collega's tegen die de klassieke gedachte aanhangen dat kleuters maar een spanningsboog zouden hebben van drie minuten. En 'waarom zou je drama geven, het leven van een kleuter is toch al één en al drama', of 'ik doe de hele dag drama met die minimensjes'. Dat is veel om tegen op te boksen, omdat dit soort gedachtes niet alleen zijn gestoeld op gebrek aan begrip van het vak drama maar ook nog eens van de kleuters als doelgroep binnen het primair onderwijs. Mijn ervaring is juist dat kleuters prima te boeien zijn en daarvoor ligt de bal niet per se bij de kleuters maar bij mij. De ene les heeft een kleutergroep een spanningsboog van 35 minuten, de andere les moet ik na 40 minuten afronden omdat de volgende groep arriveert.

Ontwikkelingslijn drama

Laten we kleuters eerst op een drama-ontwikkelingslijn plaatsen. In het kort ziet die lijn er – van achter naar voren – als volgt uit: in groep 7/8 zijn leerlingen klaar voor

de overstap naar het dramalokaal van de middelbare school. Dat betekent dat ze op zowel actief (als speler) en receptief (als beschouwer) alle werkvormen beheersen en de basis van het vak (en daarmee de kunstvorm theater) begrijpen. In groep 5/6 ontplooiën kinderen zich autonoom als speler, ontdekken waar hun kracht ligt en hoe ze zich verder kunnen ontwikkelen, maar ook waar hun voorkeur ligt qua werkvormen en waarom dat zo is. In groep 3/4 gaan leerlingen van de fase van spelen met elkaar naar spelen voor de ander. Daarmee leren ze dat wat ze doen ook te begrijpen moet zijn voor de ander. In groep 1/2 doen we dat nog niet, dat spelen voor publiek. Omdat de technische aspecten van spel (spelrichting en toneelbeeld bijvoorbeeld) niet passen bij de informele aard van leren in deze doelgroep.

Leerkansen bieden en leerkansen grijpen

En zo komen we bij ons eerste didactische principe: het evenwicht tussen leerkansen grijpen en leerkansen bieden. Tijdens een dramales kunnen leerlingen op twee manieren leren: ze leren de inhoud die jij in je les hebt ontworpen,

Kleuter met oren

en ze leren van wat zich voordoet. Met dat laatste bedoel ik dat je de leerkans pakt die in het moment ontstaat. Pas je slechts een van deze mogelijkheden toe, dan gaat je dramales scheefhangen. In het ene geval dreig je voorbij te gaan aan de input en eigenheid van leerlingen en in het andere geval dreig je doelloos onderwijs te geven. Je ziet hier direct het eerste knelpunt opdoemen: leerkansen kun je niet voorbereiden, dus 'wat moet ik dan zeggen?' of 'wat als ze iets zeggen waarmee ze afwijken van mijn voorbereiding?' Wat mij betreft komen we hier bij de kern van kleuterdrama: het doel is niet om je lesvoorbereiding er doorheen te duwen, maar om met elkaar betekenisvol tot leren te komen. Dat doe je door middel van dialoog. Je bent als leerkracht hierin wel sturend, maar niet bepalend. Ter illustratie:

Leerkracht: 'Berenjagers, ga maar zitten op het gras' (de kleuters gaan zitten waar ze zijn). Welke dieren wonen eigenlijk in het gras?

Kleuter A: 'Een vliegende mier!'

Kleuter B: (schudt zijn hoofd) 'Dat kan niet! (tot leerkracht) Toch, dat kan niet toch?'

Leerkracht: 'Nou eigenlijk wel.'

Kleuter C: 'Ze willen niet lopen.'

Leerkracht: 'Weet iemand waarom mieren soms vliegen? En hoe speel je vliegende mieren eigenlijk?'

Dit is waargebeurd. Kleuter B was lichtelijk in de war toen even later bleek dat er ook vliegende vissen bestaan. Maar het was een leerzame dag want in de klas is het allemaal opgezocht. Stilstaan bij de aanwezige kennis die jij uitlokt in je dramales noemen we dus 'leerkansen zien, en grijpen'. Het vraagt een flexibele, onderzoeksmatige houding: het doel is niet de lesopzet letterlijk doorlopen, maar de lesopzet te gebruiken om samen te leren.

Samen spelem

Zoek de dialoog actief op met spelvragen

De lesvoorbereiding van een dramales is je structuur waarbinnen je met de kleuters op avontuur gaat. Dat doe je op narratieve wijze, dus in de vorm van een verhaal. Daarbij maak je gebruik van spelvragen. Dit zijn onderzoeksvragen die je stelt en waarvan je verschillende antwoorden onderzoekt binnen doen-alsof-spel.

Leerkracht: 'De kabouters stonden ineens stil, ze keken elkaar aan: bewoog daar nou iets achter die bosjes?'

Spelvraag: 'Wie of wat zit er achter de bosjes?'

Kleuter A: 'Een draak!'

Leerkracht: 'Dat is goed, ik ben de draak', springt tevoorschijn en eet zogenaamd een kleuter op. Iedereen is enthousiast en wild, en mag zitten waar ze op dat moment zijn.

Leerkracht: 'Wat hebben de kabouters nodig in het verhaal?'

Kleuter B: 'Een dier dat kan tillen'

Leerkracht: 'Welk dier kan tillen?'

Kleuter B, C en D: 'Een olifant!'

Leerkracht: (tot kleuter D) 'Wil jij mijn olifant zijn?'

Enzovoorts.

Door spelvragen te stellen maak je de leerlingen niet alleen mede-eigenaar van de les, maar verken je ook oorzaak-gevolg en de inhoud van je les. Dat doe je samen, met jou als medeonderzoeker.

Verkenning in de warming-up fase

Een veelgemaakte fout in het werken vanuit dramamethodes is dat kinderen spel moeten vertonen dat zowel in (spel)vorm als inhoud niet is verkend. Een goede warming-up fase vergroot niet alleen (spel)veiligheid bij oudere leerlingen, maar zeker ook bij onze kleuters. Stel je voor, je biedt een vertelpantomime aan waar verschillende dieren in voorkomen. In je warming-up fase verken je de basis die je in de leskern met de leerlingen wil gaan onderzoeken. Hierdoor worden kinderen niet overrompeld en hebben al ideeën opgedaan die ze kunnen gaan toepassen.

Leerkracht: 'In mijn verhaal komen kleine bosdieren voor.

Wie kan een klein bosdier opnoemen?'

Kleuter: 'Een mier! Of een eekhoorn!'

Leerkracht: 'Zullen we de eekhoorn doen? Wat kan een eekhoorn heel goed?'

Kleuter: 'Nootjes verstoppem!'

Leerkracht: 'Mooi! Dat gaan we proberen, eerst even omkleden...!'

Denkbeeldig omkleden

Een kleuter komt makkelijker tot spel wanneer hij de opdracht snapt en voelt. Te snel schakelen tussen 'Nu speel je een biggetje en nu een wolf' werkt om twee redenen niet. Ten eerste omdat niet iedereen direct een beeld heeft bij de opdracht. En hoe het individu zich tot de begrippen verhoudt, is ook niet direct helder. In deze situaties gaan kleuters vaak rennen en gillen, omdat dat het leukste is om te doen als je de opdracht niet begrijpt. Vandaar dat we graag denkbeeldig omkleden bij het schakelen naar rolgroepen.

Leerkracht: 'En in de verte stonden biggetjes in een modderpoel. Doe je varkensneusje aan, je flaporen, je varkensvelletje... Vergeten we nog iets?'

Kleuter: 'Krulstaart...!'

Leerkracht: 'Dank je wel, doe je krulstaart aan...!'

Denkbeeldig omkleden stimuleert niet alleen taalbegrip maar vergroot ook de woordenschat. Door spel rustig aan te bieden, kunnen kinderen die om welke reden dan ook tijd nodig hebben, aanhaken bij de grote groep. Daarnaast stimuleert denkbeeldig omkleden het spelend onderzoeken, omdat je hier ook weer spelvragen bij kan stellen.

Leerkracht: 'Wie weet wat biggetjes graag doen als ze buiten zijn?'

Kleuter: 'In de modder rollen!'

Leerkracht: 'Juist! Spelen maar! Weet iemand eigenlijk waarom ze dat leuk vinden...?'

Ter afsluiting

Elk van deze vier didactische principes van kleuterdrama zijn gericht op onderzoek en veiligheid. Er zijn uiteraard veel meer principes waar je rekening mee kunt houden bij het aanbieden van dramaonderwijs aan kleuters. Het beste advies dat ik kan geven, is je kennis verbreden en gebruikmaken van een echte dramamethode voor onze kleinste leerlingen. Spel is het kloppend hart van kleuteronderwijs en het is wonderlijk om te zien hoe slordig hier soms mee wordt omgegaan. Kleuters verdienen, net als oudere leerlingen, de grootst mogelijke zorg in de keuze van dramalessen en dus in de methode die wordt gebruikt. Wordt er niet in narratieve contexten gewerkt, wordt er

geen aandacht besteed aan onderzoekend en spelend leren, is de les onsamenhangend, is er geen procesgerichte didactiek in te herkennen, worden leerkrachten niet ondersteund op didactisch vlak: wees dan waakzaam en zoek door. Verder is het een kwestie van doen. Wees niet bang voor het avontuur, dat zijn zij ook niet!

Over de auteur

Holger de Nooij is 26 jaar als docent drama werkzaam geweest in het basisonderwijs van groep 1-8. De Nooij is lerarenopleider in Amsterdam en auteur van het meest gebruikte dramaboek in opleidingsonderwijs: 'Kijk op Spel'. Ook werkte hij mee aan de basisschoolmethode 'Creëer en Leer'. In 2022 is de Nooij door de gemeente Utrecht onderscheiden voor zijn theaterwerk met kinderen van 8-18 jaar.

Leerkracht stelt vragen

Meer info:

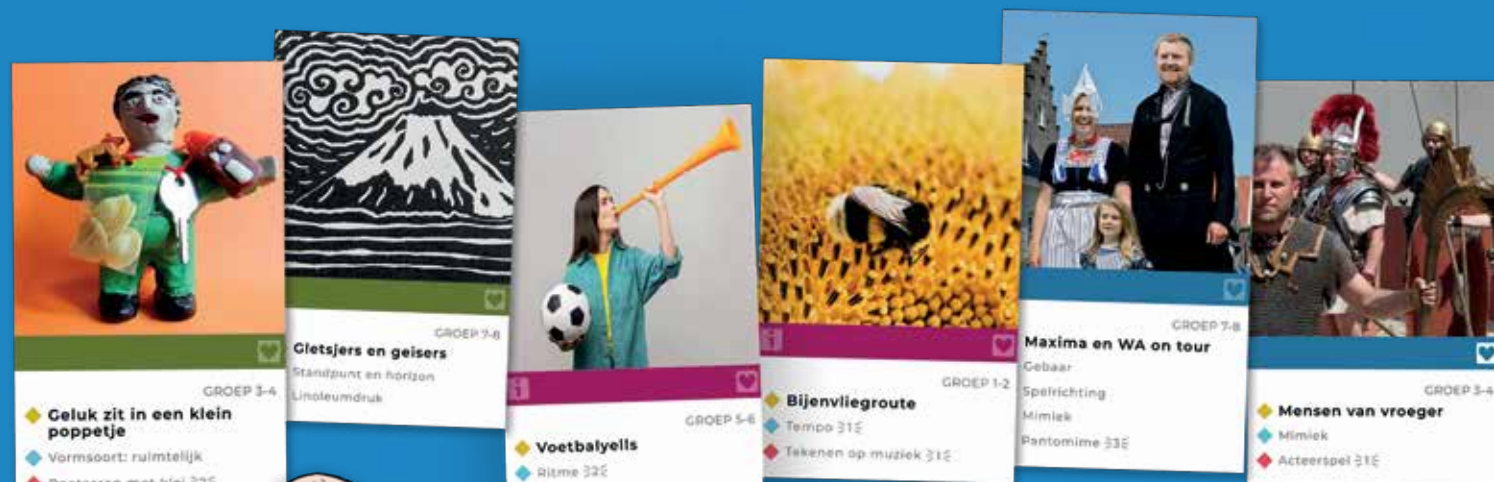
Voor meer informatie over de methode Creëer en Leer/ drama mail of kijk op de website:

m.benjaminsen@creereenenleer.nl

www.creereenenleer.nl

Creativiteit voor iedereen!

Vernieuwend lesmateriaal
volgens de procesgerichte didactiek

Lessen beeldend,
muziek en drama voor
groep 1 t/m 8. Ideaal bij
thematisch werken.

Vraag een gratis
proefabonnement aan op
www.creeerenleer.nl

Creëer
+Leer

Ramsey Nasr
opent de COV-dag!

STUDIEDAG Cultuur en Onderwijs in Verbinding

© Lenny Oosterwijk

Ramsey Nasr is een van Nederlands meest
veelzijdige kunstenaars. In 2021 publiceerde
hij *De fundamenteën: essays over de balans
van een land in corona- en crisistijd*.

Welkom op de COV-dag!

LKCA, VCPS, VLS en VONKC organi-
seren samen met Het Beurskantoor
de COV-dag. Een studiedag die
kunst- en cultuureducatie verbindt
met School en Omgeving, sociaal-
emotionele ontwikkeling, curriculum-
herziening, de docent als facilitator
en de toekomst van cultuureducatie.
Laat je inspireren, niet alleen door
de top-sprekers, maar ook door je
collega's (vakprofessionals) die voor
hetzelfde thema gekozen hebben.

Vergroot je kennis en je netwerk
op de COV-dag!

De COV-dagen
zijn op:

13 februari 2023
NSG in Nijmegen

7 maart 2023
Insula College in Dordrecht

28 maart 2023
Meander College in Zwolle

Met
certificaat
van
deelname

CULTUUR EN ONDERWIJS
IN VERBINDING

Meer informatie, programma en inschrijven: www.covdag.nl

DE RIJDENDE CONCERTZAAL

De Classic Express is de rijdende concertzaal van het Prinses Christina Concours. De uitschuifbare muziektrailer bezoekt basisscholen om kinderen kennis te laten maken met de magie van klassieke en jazzmuziek. Zo stappen de kinderen even een totaal andere wereld binnen. 150.000 kinderen zijn de 'express' al ingestapt. Jullie binnenkort ook?

WWW.CLASSICEXPRESS.NL

OORKAAN
presenteert

Gong en de vier neuzen

Met het
Oorkaan Ensemble

Een theateraal familieconcert voor iedereen van 5 tot 105 jaar

Het Oorkaan Ensemble laat zich inspireren door de betoverende en hypnotische Indonesische gamelanmuziek.

Nog te boeken als schoolconcert met gratis interactief educatie-kit. Workshops in de klas optioneel.

Meer info via bookings@oorkaan.nl

oorkaan.nl

Kunstworkshops met Villa Zebra

Het gaat niet om het kunstwerk, maar om de weg ernaartoe

'Kunstenaars zijn experts in het niet-weten, kritisch kijken en met een open blik iets onderzoeken'. Met dat uitgangspunt werkte Villa Zebra uit Rotterdam mee aan het internationale project Global Roots, waar kinderen samen met kunstenaars kennismakte met de 17 Sustainable Goals van de Verenigde Naties. Directrice Lucie Kuijpers en Programmamaker Jolanda Bouman vertellen over de kracht van kunst als middel om iets te weeg te brengen bij kinderen.

Door: Christine Dirkse

'Villa Zebra is geen presentatie-instelling, waarbij het eindresultaat van een kunstwerk wordt getoond. Bij Villa Zebra draait het niet alleen om het kunstwerk, maar ook om het proces,' vertelt Bouman. 'Het gaat om het leren kijken en denken als een kunstenaar. Kunstenaars zijn experts in het verbeelden, in het niet-weten, kritisch

kijken met open blik en een onderzoekende houding.' Dat is een aanvulling op het onderwijs, dat over het algemeen doelgericht is, gestuurd door een curriculum en kerndoelen. Dat maakt dat kunst een rol kan spelen in educatie, bijvoorbeeld als het gaat om duurzaamheid. 'Het draait om stappen uit je "ik" naar "jij", vervolgens naar "zij" en zelfs "de wereld"'. De kunstenaars die bij Villa Zebra betrokken zijn en deelnamen aan Global Roots, werken dan ook niet zozeer aan een kunstwerk, maar aan een interventie die dingen op zijn kop zet, om vanuit die verandering een nieuwe weg in te slaan.

Een project met afval

Een voorbeeld van zo'n interventie is een workshop die Ieke Trinks verzorgde in het kader van het Global Roots project. In dit project werkten klassen met de kunstenaars samen in workshops, die iets met duurzaamheid te maken hadden. De workshop begon in de school, waar Trinks de kinderen kwam ophalen. Samen liepen ze naar haar atelier, terwijl de kinderen onderweg afval verzamelden. Eenmaal in het atelier maakten ze het afval schoon, rubriceerden ze het en verkenden ze de materialen die ze gevonden hadden.

De tweede keer belden de kinderen onderweg bij mensen aan om te vragen of ze afval hadden staan wat toch weg moest. Zo verzamelden ze ook ander type afval. Ook dit

namen ze mee naar het atelier. Vervolgens ging Trinks met de kinderen aan de slag om van al het afval nieuwe producten te maken, compleet met gebruiksaanwijzing en dergelijke. Die producten presenteerden ze aan elkaar.

Bij een gemiddeld kunstproject zou het nu klaar zijn: de eindproducten zijn immers af. Maar zo werkt het niet bij Villa Zebra. Trinks en de kinderen brachten de gemaakte producten, mooi uitgesteld op een soort baar (u weet wel, zoals ze op de kaasmarkt gebruiken) van het atelier naar school. Trinks had ze pannen en pollepels e.d. gegeven om flink herrie te maken. En wat bleek? De kinderen begonnen uit zichzelf leuzen te roepen: 'Recycle, recycle!'.

Nog altijd is het project niet klaar. Trinks werkt bij Villa Zebra nog verder. Daar maakte ze met behulp van dozen een winkel waar de producten in staan. De kinderen zijn ook weer op bezoek geweest, en helpen bedenken wat er nog meer bijgemaakt kan worden: een affiche, een kassa, etc. Zo groeit het project steeds door, voor de ogen van bezoekers, die daar zelf aan mee mogen werken.

Kunst brengt iets teweeg

Villa Zebra is gevestigd in Rotterdam. 'We doen in feite drie dingen,' vertelt Kuijpers. 'We hebben een gebouw in Rotterdam; niet een museum, maar een plaats waar kunstenaars werken en waar kinderen mee mogen werken.' Het is dus géén museum, benadrukken Kuijpers en Bouman. Er is geen collectie is geen tentoonstelling. Het is een werkplek van een aantal kunstenaars, die intensief samenwerken en de kinderen die op bezoek komen meenemen in het proces van kunst maken. De kunstenaar maakt voor het kind, begeleidt het kind, creëert met het kind. 'Daarnaast geven we gedurende het schooljaar wekelijks les op scholen via de cultuurcoachregeling en de Cultuur met Kwaliteit projecten en organiseren we in de vakanties activiteiten in de wijken waarbij kunstenaars workshops geven in de eigen leefomgeving van kinderen. Dat werkt heel goed: doordat we op de scholen komen kennen kinderen ons.' De Rotterdamse kinderen komen Villa Zebra zo regelmatig tegen: op school, op bezoek in het atelier en in de vakanties in de wijken. Bij alles wat Villa Zebra doet is kunst het uitgangspunt. Niet de kunst op

zich, maar de kunst als middel om iets te weeg te brengen. 'Natuurlijk is het belangrijk om kinderen met hoogwaardige kunst kennis te laten maken,' geeft Bouman toe, 'maar de rol van kunst in het menszijn is belangrijker. Kunst is een middel om te communiceren.

Niet gewoon een vakdocent

Als een kunstenaar van Villa Zebra op school komt, kan de leerkracht niet zomaar lui achterover gaan hangen. 'De leerkracht is juist heel belangrijk in het proces. De leerkracht wordt door de kunstenaar die de workshop neemt meegenomen, bijna gecoacht. En de leerkracht leert reflecteren, kijken wat er gebeurt, wat de aangeboden activiteiten doen met de kinderen. Als een leerkracht goed leert kijken, kan die veel leren van de kinderen en samen met de kinderen op onderzoek uitgaan, ervaren en creëren. We zien hierbij linken met de zaakvakken. De houding die we proberen mee te geven aan kinderen, is immers ook in al die vakken een groot goed.'

Cultuureducatie met kwaliteit

Villa Zebra werkt primair op scholen in Rotterdam en directe omgeving. Voor scholen verder buiten Rotterdam

kan Villa Zebra zelf niet veel doen, behalve bijvoorbeeld incidentele projecten of trainingen. Maar Kuijpers en Bouman hebben wel goede tips voor wie ook betekenisvol aan kunst wil werken met kinderen. 'Je hoeft niet altijd ergens heen met een groep; er zijn genoeg kunstenaars te vinden in een omgeving van een school die met kinderen willen werken, die in de school willen komen.' Je hoeft als leerkracht niet alles zelf te kunnen, vinden Kuijpers en Bouman. 'Echt kunstlessen moet je misschien wel overlaten aan vakleerkrachten, je hoeft niet alles zelf te kunnen doen. Maar je kunt als leerkracht wel leren om kunst te koppelen aan andere lessen, zoals taal en geschiedenis. Zo krijgen de vakken samenhang en betekenis.

Metten aan de slag in de klas

Wil je direct al aan de slag in de klas? Kijk eens op <https://globalroots.eu/experiments> Daar vind je allerlei leuke activiteiten om direct mee aan de slag te gaan.

Museumlessen in een kunstwerk

Wist u dat het Kunstmuseum in Den Haag een kunstwerk is? Het museum in art-decostijl is een ontwerp van architect Hendrik Petrus Berlage, die het als zijn meesterwerk beschouwde. Het museum is ontworpen vanuit het idee dat kunst voor iedereen toegankelijk moet zijn, want kunst verrijkt de mens. Sinds de jaren vijftig is er al een afdeling Educatie en weet het museum tienduizenden leerlingen naar het museum te trekken. En dat doen we nu nog steeds!

Het Kunstmuseum heeft een prachtige collectie moderne en hedendaagse kunst met een grote verzameling werk van kunstenaar Piet Mondriaan. Kunst toegankelijk maken voor kinderen en mee-gaan in hun belevingswereld, dat is waar een museumles om draait. Er zijn zestien museumlessen voor groep 1 t/m 8 om uit te kiezen: over kleur, materiaal, vorm, kunst en de wereld. Of over één kunstenaar, zoals de museumles *In het spoor van Mondriaan*. Kinderen zien beroemde kunstwerken 'in het echt', kijken naar schilderijen, verwonderen zich en beleven veel plezier in een museum vol kunst. Natuurlijk gaan zij ook zelf aan de slag in het museumatelier.

Ter voorbereiding op elke museumles is er een digitale les voor in de klas. Leerlingen leren aan de hand van kijk- en luisteropdrachten meer over de kunstwerken en herkennen deze later in het museum. De digitale lessen zijn vormgegeven met animaties gemaakt door bekende illustratoren. Docenten vinden er verschillende lessuggesties zoals liedjes over kunst, om te zingen in de klas.

Er is meer...

Kent u onze interactieve tentoonstellingsvleugel Wonderkamers al? Wonderkamers is een inspirerende wereld vol beeldende- en toegepaste kunst, fotografie, architectuur en mode. Vanaf volgend schooljaar is Wonderkamers te boeken voor groep 8 van het basisonderwijs.

Wist u dat het Kunstmuseum een serie kinderkunstboeken uitgeeft in samenwerking met Uitgeverij Leopold? De prachtige tekeningen die de verhalen illustreren, nemen u mee in de wereld van een kunstenaar. Wanneer u een boek bestelt op onze website en de kortingscode 'educatie' toevoegt, hoeft u geen verzendkosten te betalen.

Tip: Het Kunstmuseum is een mooie plek voor docenten om zich te verdiepen in het geven van inspirerend kunstonderwijs. Voor docententeams en icc'ers bieden we een workshop aan met aandacht voor kunstbeschouwing, waarmee u een lesactiviteit ontwikkelt die de creativiteit van kinderen prikkelt. Maak er samen een inspirerende studiedag van, informeer vrijblijvend naar de mogelijkheden voor uw team.

KUNSTMUSEUM DEN HAAG

Kijk voor alle informatie op de website:
kunstmuseum.nl/basisonderwijs

Schoolbezoek Madame Tussauds Amsterdam

Hollywoodsterren? CHECK!
Artiesten? CHECK!
Royals? CHECK!

Bij Madame Tussauds Amsterdam schitter jij met je klas tussen de sterren. Zing jij de sterren van de hemel? Pak dan de microfoon en treed op voor Andre Hazes. Wil jij graag vloggen? Niemand minder dan Enzo Knol staat voor je klaar met zijn vlogcamera. Spreekt kunst jou meer aan? Geen probleem! Bij Madame Tussauds kan je schilderen met kunstenaars als Vincent van Gogh en Rembrandt. Wil jij laten zien dat jij de sterkste bent uit jouw klas? Daag dan de hulk uit voor een echte krachtmeting.

Wist je dat:

- Je alle beelden mag aanraken
- Madame Tussauds heel veel verrassende interactieve belevenissen heeft
- Je zoveel selfies mag maken als je maar wilt
- Je een film met Charlie Chaplin kunt maken
- Je in een schilderij van Mondriaan kunt stappen
- Je over een echte catwalk kunt lopen
- Je oog in oog komt te staan met Nederlands grootste DJ's
- Je je superkrachten kunt meten in onze Marvel Experience

Informatie

 www.madametussauds.nl

Schoolbezoek aan The Amsterdam Dungeon

Dompel jezelf onder in een eeuwen oude kerk, en ervaar 500 jaar duistere geschiedenis van Amsterdam.

Lach en gil nerveus om onze kakelende heksen. Kijk, ruik, luister en huiver. Maak kennis met een volledige cast professionele acteurs die gruwelijke rollen spelen, van de krankzinnige rechter tot de duivelse beul. Ontelbare verrassingen geven je gegarandeerd een ervaring waarin je enerzijds op je hardst schreeuwt en anderzijds op je luidst lacht.

Geen tour is hetzelfde. Jij maakt namelijk een belangrijk deel uit van de ervaring. Daal met je klas af in de donkere kerkers en ontdek wie van jullie uiteindelijk toch een heks is. Verdient diegene het om op de brandstapel te eindigen? Bepaal met de groep wie op de stoel van de beul mag plaats nemen om de verschillende martelpraktijken levensecht te beleven. Durf jij het aan?

Informatie

 www.thedungeons.com/amsterdam

in de 5D Flight Experience raketings over vele schitterende locaties van de Lage Landen. Vanuit de lucht bewonderen ze de Amsterdamse grachten, het Woudagemaal, de Oostvaardersplassen, de Veluwe en meer! Door special effects als wind, nevel en geuren, lijkt het net alsof ze echt door de wolken zweven, dijken overstijgen en stormen trotseren.

Na de vlucht ontdekken ze meer over de 22 bijzondere locaties waar ze overheen zijn gevlogen. De kinderen zijn na afloop een onvergetelijke ervaring rijker en zullen met een nieuwe blik naar Nederland kijken.

Informatie

 www.thisisholland.com

Kom je tanden tellen?

N Naturalis
Biodiversity
Center

Bij Naturalis zie je al het leven in één dag! Ontmoet *T. rex* Trix en haar tijdgenoten en sta oog in oog met je betovergrootouders. Door ons speciale aanbod ontdekken leerlingen de rijkdom van de natuur.

Vragen of direct boeken?
reserveringen@naturalis.nl
071 - 75 19 600

Voorstellingen & workshops op School

Topkwaliteit vertelkunst

Beeldend Muzikaal Betoverend

THEATERBUREAU
Het Verteltheater
Voorstellingen, Verteltheater, Jeugdtheater & Cultuureducatie

Meer informatie 030-2723022
info@verteltheater.nl • www.verteltheater.nl

Nachtreis, een waargebeurd vluchtverhaal

Toen de oorlog in Oekraïne begon, zagen we verschrikkelijke beelden uit Marioepol en andere steden, en er kwam een grote stroom vluchtelingen op gang. Nog maar kort daarvoor hadden we te maken met een grote toestroom van Afghaanse vluchtelingen, en in eerdere jaren met vluchtelingen uit onder andere Syrië. Kinderen met een vluchtachtergrond hebben vaak veel meegemaakt. Zij komen vaak uit een oorlogssituatie, en kunnen een vlucht met veel gevaren achter de rug hebben. Daarnaast moeten zij nu wennen aan een nieuw land waarin heel veel dingen anders zijn dan ze gewend zijn.

Door: Ernst Weerstra - Verteltheater

Nachtreis

"Ik werd zachtjes door mijn moeder wakker geschud. Ik hoefde mijn pyjama niet uit te doen, wel kreeg ik een warme jas er overheen. We reden de stad uit en stapten uit bij een donker weggetje. Daar tilde mijn moeder mij op een paard. Ik zat achterop bij een man die ik niet kende. Hij had een grote snor en stonk een beetje."

Nachtreis is het eigen vluchtverhaal van Sahand Sahebdivani, een Nederlandse verteller van Iraanse komaf. Hij was nog maar drie jaar oud toen hij, tijdens de Iran-Irak oorlog, door de bergen moest vluchten. Hij heeft deze avonturen bewerkt voor een jonger publiek. Zijn eigen verhalen worden vermengd met de volksverhalen die zijn vader aan hem vertelde; het enige dat hij uit Iran mee heeft kunnen nemen. Sahand speelt de voorstelling Nachtreis samen met Muzikant Vincent Arp op Contrabas.

Nachtreis creëert veel waarde voor leerlingen met een vluchtachtergrond. Na een voorstelling van Nachtreis steekt een meisje haar vinger op: 'Dit is mijn verhaal' vertelt ze. Zij voelt zich gezien en de hele klas begrijpt nu haar verhaal en achtergrond.

Nachtreis is mooi en ontroerend voor leerlingen en docenten. Op een school in Montfoort was een klas met allemaal Syrische leerlingen, die aan Sahands lippen hingen. Na afloop vertelden veel leerlingen over hoe hun oma's leefden in Syrië, bijvoorbeeld in Aleppo, en welke vruchtenbomen hun oma's in de tuin hadden, en dat ze oma erg missen.

Docenten die vorig theaterseizoen de voorstelling bezochten gaven de voorstelling vijf van de vijf sterren. *'Mooi! Heel ontspannen en naturel over best heftige dingen, zonder het bij de naam te noemen.'* *'Wij zijn ontzettend blij met deze voorstelling. Vanuit de scholen krijgen we positieve reacties.'*

Sahand Sahebdivani

Verteller Sahand Sahebdivani staat op vele nationale en internationale podia. Hij kwam op driejarige leeftijd als vluchteling van de oorlog tussen Iran en Irak in Nederland aan. Zijn eigen ervaringen en van zijn familie vormen de basis van het grootste deel van zijn werk. Hij speelt met Nachtreis meer dan 100 voorstellingen per jaar in theaters en op scholen. Sahand is de oprichter en uitbater van vertelpodium Mezrab, en sinds 2018 en mede artistiek leider van Storytelling Festival Amsterdam.

De voorstelling Nachtreis is geschikt voor leerlingen van 6-12 jaar, en is te zien op de presentatiedag van Het Verteltheater op 6 februari 2023 in Cultuurcentrum Parnassos in Utrecht.

We houden
allemaal wel
van feestdagen!
Maar wat vieren
we dan eigenlijk?

Dankzij de unieke samenwerking tussen twaalf musea is er altijd een Feest!-locatie bij jullie school in de buurt te bezoeken.

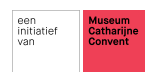
Wij zorgen voor gratis busvervoer naar het museum!

www.weetwatjeviert.nl

WEET
WAT JE
VIERT

Feest! Weet wat je viert is een initiatief van Museum Catharijneconvent. Samen met elf andere culturele instellingen bieden we kinderen in Nederland en Suriname de kans meer te leren over religieuze feestdagen en hun achtergrond. De deelnemende partners zijn: Zuiderzeemuseum, Museum Ons' Lieve Heer op Solder, Tropenmuseum, Wereldmuseum, Nederlands Openluchtmuseum, Museum Krona, Kasteel Huis Bergh, Stichting Oude Groninger Kerken, Keramiekmuseum Princessehof, Limburgs Museum en Villa Zapakara.

Informatie

www.verteltheater.nl

een geremixte versie van
Godfried Bomans' klassieke
kinderboek.

Erik ⁸⁺ of het klein insectenboek

regie Noël Fischer
tekst Jibbe Willems

groep 5 t/m 8
Jan t/m mrt '23

Erik of het klein insectenboek is te zien in:
Alkmaar, Amsterdam, Den Haag, Groningen, Haarlem & Utrecht

STOM is te zien in:
Amsterdam, Den Haag, Doetinchem, Eindhoven, Haarlem & Utrecht

Kaarten hnt.nl

Het
Nationa
le Theater

over Ziggy die
niet meer praat

tekst en regie
Casper Vanderputte

styling
Nicolien de Jong

groep 7 t/m 8
feb t/m apr '23

STOM ¹⁰⁺

Fotografie: Marjke de Gruyter – Styling & Art: Nicolien de Jong

WEGWIJZER UNESCO WERELDERFGOED IN HET ONDERWIJS

Om het UNESCO Werelderfgoed in het onderwijs te betrekken kun je gebruik maken van ons Lespakket 10-15 jaar 'Maak met je leerlingen een wereldreis en ontdek het Werelderfgoed' en/of bespreek naar aanleiding van de Klokhuis aflevering of Werelderfgoedlied 'Wat is Werelderfgoed?' met de klas.

Insteek

De insteek van alle educatiemiddelen van Stichting Werelderfgoed Nederland is de unieke waarde van ons Werelderfgoed. Wat is Werelderfgoed? en Waarom is het van belang het Werelderfgoed te kennen? Door leerlingen bewust te maken van de uitzonderlijke universele waarde van deze wereldschatten leren ze over de culturele diversiteit en verscheidenheid in de natuur. Een beter begrip voor deze verschillen, zorgt voor meer respect voor elkaar.

Lespakket 10-15 jaar

Het lesmateriaal 'Maak met je leerlingen een wereldreis en ontdek het Werelderfgoed!' en de hierbij aansluitende serie van Het Klokhuis over Werelderfgoed zijn speciaal ontwikkeld voor leerlingen van 10 tot 15 jaar in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. Het pakket bestaat uit 3 lessen, opdrachten voor leerlingen en een handleiding voor leerkrachten. De eerste les begint met de aflevering 'Wat is Werelderfgoed?' van het Het Klokhuis en vanaf daar

start een ontdekkingsreis naar het erfgoed van de wereld. Er is voor elk Werelderfgoed in ons Koninkrijk een speciale aflevering, maar elke klas maakt naar aanleiding van de lessen zijn eigen unieke ontdekkingsreis.

Wat is Werelderfgoed?

Werelderfgoed is OF een uniek natuurgebied (natuurlijk erfgoed) dat nergens anders in de wereld terug te vinden is, zoals bijvoorbeeld: de Grand Canyon, het Great Barrier Reef en bij ons de Waddenzee. OF een bouwwerk (cultureel erfgoed) dat door mensen is gemaakt, bijvoorbeeld gebouwen zoals paleizen, molens, piramides, De Chinese muur of dichterbij ons de grens van het Romeinse rijk. Om alleen 'Wat is Werelderfgoed?' te bespreken met de klas kun je ook het Werelderfgoedlied van Piepschuim gebruiken of de Klokhuis uitzending 'Wat is Werelderfgoed?'.

GELD LAB

VANAF HALF MAART IN ONS MUSEUM

Een dynamische plek waar jongeren spelenderwijs leren omgaan met geld!

BOEK NU EEN MUSEUMLES

over financiële fitheid voor kinderen tussen 10-14 jaar op het PO en VO!

Mail naar educatie@bdmuseum.org of check www.bdmuseum.nl/onderwijs

BELASTING & DOUANE MUSEUM PARKLAAN 14-16 3016 BB ROTTERDAM WWW.BDMUSEUM.NL

Foto: Martin van Lokven

Ontdek, maak en beleef!

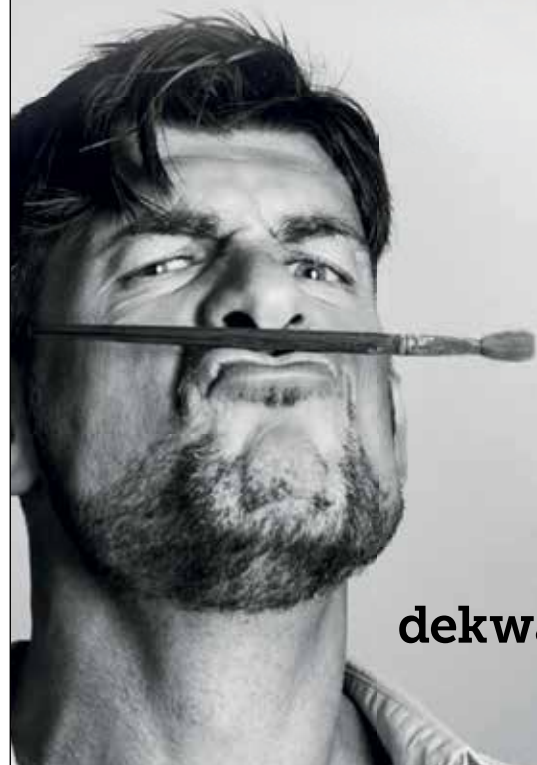
de mooiste verhalen in
het Kinderboekenmuseum
in Den Haag

KINDER
BOEKEN
MUSEUM

Kijk voor informatie over het educatieve
programma op WWW.LITERATUURMUSEUM.NL

Kunstenaar of hobbyist?

dekwast.nl

UIT DE KUNST
impresariaat kunsteducatie

30&31 jan
presentatie
dagen! zie
iudk.nl

- AL 25 JAAR EEN BEGRIP IN KUNSTEDUCATIE!
- SCHOOLVOORSTELLINGEN VOOR ELKE
LEEFTIJD EN DOELGROEP.

WWW.IUDK.NL

Kom naar Nationaal Ereveld Loenen een uniek ereveld

In Loenen vind je de graven van bijna 4.000 Nederlandse oorlogsslachtoffers, militairen, maar ook burgers: mannen, vrouwen en kinderen met een bijzonder verhaal. Verhalen uit de Tweede Wereldoorlog maar ook verhalen van militairen die latere oorlogssituaties meemaakten. Meer weten over deze mensen? Bezoek de tentoonstelling in het herdenkings- en educatiecentrum, boek een rondleiding of bezoek het ereveld op eigen gelegenheid.

Een bezoek aan Nationaal Ereveld Loenen en bijbehorende tentoonstelling sluit goed aan op de kerndoelen 36, 37, 38, 39, 40 en 46 in de categorie Mens & Maatschappij.

Goed te combineren met een bezoek aan Herinneringscentrum Het Apeldoornsche Bosch (ca. 18 min. rijden).

Wist je dat...

De Surinaamse schrijver en verzetsstrijder Anton de Kom hier in de jaren '60 begraven is? Sinds 2020 maakt hij deel uit van de Canon van Nederland. Leerlingen ontdekken meer over zijn leven in de tentoonstelling in het nieuwe herdenkings- en educatiecentrum en kunnen zijn graf bezoeken op het ereveld.

Wie liggen hier begraven?

- Verzetsstrijders
- Politieke gevangenen
- Engelandvaarders
- Slachtoffers van de gedwongen tewerkstelling (Arbeitseinsatz) in Duitsland
- Leden van de koopvaardij
- Slachtoffers van concentratiekampen
- Slachtoffers van de Japanse bezetting van Nederlands-Indië
- Slachtoffers van (vredes)missies in Korea, Libanon, voormalig Joegoslavië, Afghanistan en Mali.

Zus Laura vertelt over Timo Smeehuijzen

Een paar weken na zijn twintigste verjaardag komt de jonge militair Timo Smeehuijzen door een autobom om het leven. Het is 2007 en Timo maakt deel uit van Task Force Uruzgan in Afghanistan. Bij de aanslag raken drie collega's gewond en zeven lokale kinderen komen om het leven. Laura vertelt bezoekers van het herdenkings- en

educatiecentrum over het leven van haar broer en hoe zijn verlies haar familie beïnvloedde. Timo ligt begraven op het ereveld in een rij van andere recent gesneuvelde militairen. Het meest recente oorlogsgraf is die van één van de piloten van de gecrashte Apache-helicopter in Mali, uit 2015.

Oorlogsgravenstichting

Oorlogsslachtoffers zijn mannen, vrouwen en kinderen die hun leven verloren tijdens de Tweede Wereldoorlog of tijdens gewelddadige conflicten daarna. Wij geloven dat het vertellen van hun verhalen bijdraagt aan het besef dat vrede, vrijheid en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. Nationaal Ereveld Loenen wordt beheerd en onderhouden door de Oorlogsgravenstichting.

Reserveren

Reserveer een begeleid bezoek via educatie@ogs.nl. Geef datum, aantal leerlingen en gewenste tijden aan. Kijk voor andere reserveringsmogelijkheden en beleid rond corona op www.oorlogsgravenstichting.nl. Tenslotte zijn wij ook telefonisch bereikbaar via 070 313 1080.

Foto's: Rob Gieling

PROCESGERICHTE DIDACTIEK: PROBEREN EN REFLECTEREN

Didactiek gaat over de vraag: hoe breng je de kennis aan leerlingen over. Grofweg gezien zijn er twee uitersten: de leerkracht bepaalt, of de leerling bepaalt. Dat geldt ook binnen het kunst- en cultuuronderwijs. In de afgelopen decennia vond er een verschuiving plaats: van productgerichte didactiek (de leerkracht bepaalt) naar vrije expressie (de leerling bepaalt). De laatste jaren wordt ook de tussenweg, namelijk procesgericht onderwijs, steeds belangrijker.

Door: Christine Dirks

Productgerichte didactiek

In de praktijk gebruiken veel scholen productgerichte didactiek: de werkjes zijn al voorbereid door de leerkracht, een liedje of muziekstuk is al uitgezocht of het rollenspel is al uitgeschreven. De leerkracht bepaalt (met behulp van bronnen, bijvoorbeeld op internet) hoe de expressie eruit gaat zien en wat leerlingen gaan doen. Werkjes maken naar een voorbeeld, liedjes meezingen met een cd, een dansje instuderen: het is allemaal vooral ter bevordering van de motoriek en technische vaardigheden. Maar er zit een gevaar aan: het kritische en creatieve denken van de kinderen wordt niet gestimuleerd. Bij nadoen of meedoen hoeft je niet zelf na te denken. Bovendien kan het voor minder creatieve kinderen al snel demotiverend werken dat hun werkje niet zo mooi is als het voorbeeld, of als die van anderen. Een kind kan dan al snel besluiten dat het niet kan tekenen, niet creatief is of niet kan zingen.

Je kunt je afvragen waarom leerkrachten dan toch voor deze methode kiezen. Het simpele antwoord: het is eenvoudig. Als een leerkracht zelf met productgerichte didactiek is opgegroeid en zelf het gevoel heeft niet creatief te zijn, is het makkelijk om werkjes van internet te halen en die uit te voeren. Dan hoeft je als leerkracht immers weinig te kunnen.

Vrije expressie

Als tegenhanger van die productgerichte didactiek kwam de vrije expressie didactiek: het moet zoveel mogelijk uit de kinderen zelf komen. Daar horen open opdrachten bij: teken maar iets over de herfst, maak met klei een mooi kunstwerk, bedenk zelf een toneelstukje over een bepaald onderwerp en maak samen met instrumenten het geluid van de storm na. Alles is goed, want het komt uit de kinderen zelf. De leerkracht

moedigt alleen aan, maar geeft verder geen aanwijzingen. Dit lijkt op het eerste gezicht een mooi idee. Maar teveel ruimte is voor kinderen niet altijd goed. Bovendien worden ze zo niet gestimuleerd om buiten hun comfortzone te stappen en eens iets anders te proberen: ze mogen doen waar ze zichzelf prettig bij voelen. Dat maakt dat er weinig ontwikkeling in hun creatieve uitingen zit. Bovendien kan het kinderen onzeker maken. Ook deze manier van cultuuronderwijs kan maken dat kinderen al vroeg besluiten dat ze niet kunnen zingen, tekenen of toneelspelen.

Procesgerichte didactiek

De laatste jaren ontstaat bij steeds meer mensen de overtuiging dat je creativiteit wel degelijk kunt leren. Zoals we leerlingen bij de hand nemen bij het leren rekenen, kun je kinderen ook bij de hand nemen in het leren zich creatief te uiten. Dat is dan ook één van de kerndoelen van het SLO: "De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren." De ondersteuningsinstelling voor bibliotheken Rijnbrink definieert procesgerichte didactiek als volgt: "De wereld wordt intensief waargenomen, verbeeld, onderzocht, en beleefd. Gevoelens, ervaringen en ontdekkingen die daarbij worden opgedaan worden op eigen wijze omgezet in een product, in kennis of in een kunstzinnige uiting." Een belangrijk kenmerk van procesgerichte didactiek is het steeds reflecteren op wat er gebeurd is, en dan weer een volgende stap nemen. Bij procesgerichte didactiek zijn brainstormen en experimenteren belangrijke componenten. Kinderen brainstormen over ideeën, proberen dingen uit door

schetsen, improviseren en proefjes maken. Dat lijkt op vrije expressie. Maar alleen daarmee is er nog geen leerproces. Bij procesgerichte didactiek is het van belang om te reflecteren op de experimenten en improvisaties. Zodat leerlingen een bewuste keus maken: wat was goed, wat niet en waarom?

Procesgerichte didactiek en onderzoekend leren

Procesgerichte didactiek heeft veel raakvlakken met onderzoekend en ontwerpend leren zoals bijvoorbeeld bij Mens, Natuur & Technologie (MN&T) steeds vaker wordt gebruikt. Het is een manier van werken die je bij veel vakken in het basisonderwijs kunt toepassen. Er is sprake van een cyclisch proces in een aantal stappen. Juist door steeds al die stappen te doorlopen en constant tussentijds te reflecteren op de vorige stap, komen leerlingen tot leren. Grofweg gezien zijn die stappen:

1. Oriënteren: hier wordt nieuwsgierigheid gestimuleerd, voorkennis geactiveerd en interesse opgewekt.
2. Onderzoeken: hier wordt het onderzoek uitgevoerd: experimenteren, improviseren, oefenen, proefjes doen, etc. De resultaten hiervan worden vastgelegd. Ook het maken van een plan van eisen en een plan van aanpak horen bij deze stap.
3. Uitvoeren: Als alle keuzes zijn gemaakt en er voldoende geëxperimenteerd is, kunnen leerlingen overgaan tot het uitvoeren van het plan van aanpak.
4. Evalueren. Wat heb je geleerd? Hoe verliepen de stappen? Dus niet alleen reflectie op het eindresultaat, maar ook op het proces. Dit kan weer leiden tot een nieuwe vraag of uitdaging, waardoor de cyclus direct opnieuw start.

Dit cyclische proces is niet statisch. Het is een iteratief proces, waarbij steeds teruggerepen kan worden op eerdere stappen. Zo kun je tijdens het uitvoeren ontdekken dat bepaalde beslissingen toch niet goed waren en moet je eerst terug naar het onderzoeken. Zoals ontwerpkeuzes bij het maken van

een prototype soms niet goed blijken te zijn, kunnen ook in het creatieve proces keuzes niet goed blijken te zijn en moet er een stapje worden teruggezet.

Wie stuurt er?

Procesgericht werken kan zowel leerkracht- als leerlinggestuurd zijn, en ook tussenvormen zijn mogelijk. Voor veel leerkrachten is het leerlinggestuurd werken spannend: haal ik zo de leerdoelen wel? Hoe zorg ik voor voldoende diepgang? Vaak beginnen scholen dan ook leerkrachtgestuurd te werken. Maar met de juiste tools is het zeker mogelijk om ook meer leerlinggestuurd te gaan werken.

Training

Overstappen naar een andere didactiek is niet eenvoudig. Daar is vaak oefening en training voor nodig. De ervaring leert wel dat dergelijke trainingen veel effect kunnen hebben en zo praktisch handen en voeten kunnen geven aan het onderwijs, dat leerkrachten in staat zijn om hun manier van werken aan te passen.

Bronnen en aanbevolen literatuur:

Kotte, K. (2017). Procesgerichte didactiek de basis van Cultuureducatie met Kwaliteit. Een denkkader. Rijnbrink. Onna, J. van, & Jacobse, A. (2013). Laat maar zien: didactiek voor beeldend onderwijs (4e druk ed.). Groningen: Noordhoff. Redactie Leraar24. (2022, 15 augustus). Procesgericht cultuuronderwijs vergroot beeldend vermogen kleuters. Leraar24. <https://www.leraar24.nl/70114/procesgericht-cultuuronderwijs-vergroot-beeldend-vermogen-kleuters>

ATLANTIKWALL RAVERSYDE

WANDEL DOOR TWEE WERELDOORLOGEN

De Atlantikwall Raversyde is een van de best bewaarde delen van de Duitse verdedigingslinie uit de Tweede Wereldoorlog. Meer dan zestig bunkers, open en ondergrondse gangen, observatieposten en geschutstellingen liggen in het glooiende duinenlandschap, met zicht op de zee. Je bezoekt er ook de enige bewaarde Duitse kustbatterij uit de Eerste Wereldoorlog, de batterij Aachen. Een uniek bunkercomplex dat in 2022 een Europa Nostra Award won. Met beeld, animaties en 3D-reconstructie nemen we je mee in het verleden, met extra aandacht voor kinderen en jongeren.

Of ontdek je liever de middeleeuwen en bezoek het verdwenen vissersdorp Walraversijde in ANNO 1465. Kies voor een rondleiding met gids of animator.

WWW.RAVERSYDE.BE

info@raversyde.be raversyde @atlantikwall_raversyde
Nieuwpoortsesteenweg 636, 8400 Oostende

west-vlaanderen
de gedreven provincie

HAAL HET MUSEUM IN DE KLAS

Stel je voor: je zit een heel jaar lang in een klas waar de Nachtwacht op groot formaat aan de muur hangt. Zelfs als er de rest van het jaar niet veel aandacht aan het schilderij wordt besteed, zal dit kunstwerk zich blijvend in je geheugen nestelen. En dát is precies het doel van de Oude Meesters in de Klas-collectie!

Langetermijninvestering voor vele schoolgeneraties

Met acht zorgvuldig geselecteerde kunstwerken inclusief informatieve lesbrieven was het nog nooit zó eenvoudig om het kunst- en culturaanbod op school permanent te vergroten. De kunstwerken zijn na aanschaf eigendom van de school. Dankzij de kleurgarantie van tien jaar is de aanschaf van de Oude Meesters in de Klas-collectie een echte langetermijninvestering waar vele

schoolgeneraties van kunnen profiteren! Vraag de brochure aan of kijk voor meer informatie op onze website. Of volg ons op Instagram: #oudemeestersindeklas

Meer info:

 www.oudemeestersindeklas.nl

Met z'n allen genieten tijdens een festival op school!

Als je het plein oploopt zie je dat het vandaag anders gaat dan normaal. Er hangen gekleurde lampionnen, een dj draait toffe muziek vanuit een blauwe caravan, op het podium galmt een rapper door de microfoon, de graffiti-area staat klaar en de geur van een frietkraam maakt hongeren. Je vraagt je af of je wel op school bent of op een tof feest bent beland!

Vandaag draait het voor de leerlingen even niet om rekenen, taal en stil blijven zitten op je stoel. Het team van workshopleiders staat klaar om zer wakker te schudden, te laten bewegen, omver te blazen en te enthousiasmeren. De belevingswereld van de leerlingen is het vertrekpunt om vanuit daar kennis maken met verschillende kunstdisciplines. Het leren begint immers wanneer een leerling zich aangesproken voelt. Naast het hebben van bergen plezier draagt kunst bij aan het ontwikkelen van een kritische blik. 'Wat vind je daar nou eigenlijk van?', 'Hoe zet je dit om in kunst?' en 'Wat betekent dit voor jou?' zijn vragen die daarbij horen. Het kan spannend zijn voor de leerlingen

om voor het eerst een dans-workshop te volgen of voor het eerst te schilderen in de stijl van Herman Brood. Maar door het toch te doen vergroten ze hun zelfvertrouwen en draagt kunst bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Aan het einde van de dag loop je het schoolplein weer af met een nieuwe ervaring op zak, misschien wel eentje die belangrijk zal zijn voor de rest van je leven.

Meer info:

 www.kunsteducatienederland.nl of
 www.festivalopschool.nl

MUSEUM
HOGE WOERD

Ontdek de levendige Romeinse geschiedenis bovenop UNESCO Werelderfgoed

Wandelen over de wallen van een Romeins fort, dat kan alleen bij Museum Hoge Woerd: hét archeologiemuseum van Utrecht. Gehuisvest in Castellum Hoge Woerd biedt het museum een moderne herbouw van een Romeins fort dat ooit op deze plek gestaan heeft. In dit interactieve en eigentijdse museum komt de geschiedenis van de Romeinen tot leven. Voor het gehele primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs heeft het museum een speciaal educatief programma ontwikkeld met verschillende keuzemogelijkheden. Binnen dit programma staat archeologie en de Romeinse tijd centraal. Ontdek zelf wat er allemaal te zien en te beleven is in en rondom het imposante castellum. Met het ruime aanbod aan educatieve en vermakelijke activiteiten, is Museum Hoge Woerd het bezoeken meer dan waard!

Meer info:

www.museumhogewoerd.nl/onderwijs/basisonderwijs/
 www.museumhogewoerd.nl/onderwijs/voortgezet-onderwijs/

dans in school

Hoe gaaf is het om met de hele school te dansen?? Dat kan met de dag-projecten van Dans in School!

Neem contact met ons op!
mirjam@dansinschool.nl
ireen@dansinschool.nl
 06 14733902 | 0641555182
www.dansinschool.nl

Zowel de kinderen, als de leerkrachten, als de ouders kijken terug op een inspirerende dag, waarbij we een groot "Wij gevoel" hebben ervaren! De dansdocenten hebben de kinderen enorm geenthousiasmeerd.
 Marjolein Visser - Zaan Primair

AIRBORNE MUSEUM AT HARTENSTEIN

HOE WAS HET OM ALS KIND DE OORLOG MEE TE MAKEN?

AIRBORNEMUSEUM.NL/ONDERWIJS

SPELEN MET DE ENGELSE TAAL IN DE KLAS

STET The English Theatre Education

ONTDEK HET WATERSNOODMUSEUM!

Het Watersnoodmuseum zit boordevol waargebeurde verhalen over de Watersnoodramp van 1953 en de wederopbouw daarna. Wist je dat het museum gevestigd is in de originele caissons (golfbrekers) die zijn gebruikt voor het sluiten van het dijkgat bij Ouwerkerk in 1953?

Stap terug in de tijd en leer over wat er precies is gebeurd tijdens deze verschrikkelijke rampnacht. Volg een van de uitdagende jeugdroutes, waarbij je met allerlei opdrachten aan de slag gaat.

En wat als het water komt? Wat zou jij doen als jouw huis overstroomt? Speel verschillende games om meer te weten te komen over waterveiligheid. Want de strijd tegen het water is van altijd!

Kom jij het Watersnoodmuseum ontdekken? Met de herinneringen aan toen, de lessen die we hiervan geleerd hebben, kijken we graag met jullie naar de toekomst.

Meer info:

www.watersnoodmuseum.nl/jeugd

STET Education in Den Haag biedt Engelstalige theaterworkshops en voorstellingen aan scholen.

De diverse programma's van professionele, Engelstalige acteurs, inspireren jaarlijks meer dan 2000 kinderen en jongeren van 4 tot 26 jaar.

Met op maat gemaakte programma's maakt STET Education het voor

leerkrachten gemakkelijk om drama oefeningen en thema voorstellingen voor de klas te organiseren. De workshops van onze acteurs vervullen belangrijke leerdoelen: kinderen krijgen zelfvertrouwen, leren zichzelf duidelijk uit te drukken, denken na over de wereld om zich heen en ontwikkelen vaardigheden in zelfreflectie.

De programma's variëren van "storytelling" tot workshops over de grote Engelse schrijver Charles Dickens en dierenspelletjes voor de jongsten.

Heeft u een vraag of voorstel? Wij helpen u graag. Met de code ICCGIDS2023 krijgt u 10% korting op uw gekozen activiteit.

Meer info:

www.theenglishtheatre.nl

Wil je het theater op school beleven?

De kinderen beleven het theater op school met de voorstellingen van Jeffrey Wijkhuizen. Hij verzorgt dit al ruim 15 jaar. De voorstellingen zijn interactief, komisch en hebben altijd een verhaallijn. Daarnaast speelt Jeffrey de voorstellingen altijd met een decor. Zo heb je echt het gevoel dat je naar het theater gaat.

Kinderboekenweek

Elk jaar maakt Jeffrey een speciale voorstelling voor deze week. Het thema van de Kinderboekenweek is hierin verwerkt. Met deze voorstelling laat je de kinderen op een leuke manier kennismaken met of afsluiten van de Kinderboekenweek.

Kindervoorstelling

Deze voorstelling wordt gespeeld met 2 spelers. Boek bijvoorbeeld de voorstelling 'Paniek in de snoepfabriek'. De 2 fabrieksmedewerkers hebben een uitdaging. De machines hebben ze te snel laten draaien. Hierdoor gaat hij kapot, net op het moment dat er 1000 snoepjes gemaakt moeten worden.

Bekijk alle voorstellingen en tarieven op:

www.GoochelaarJeffrey.nl/Kindervoorstelling

Zelf een passende soundtrack maken? Iedereen kan het!

Een app, een filmfragment en je handen, een tafel, papier etc. om geluiden mee te maken.

Eigenlijk is dat alles wat je nodig hebt om zelf een soundtrack te maken. 'Als kinderen samen een soundtrack maken komen ze in aanraking met veel interessante aspecten van het maken van een film: communiceren, naar elkaar luisteren en jezelf uitdrukken,' vertelt Jacques van de Veerdonk, bedenker van Watch That Sound.

Door: Christine Dirkse

Met de app van Watch That Sound (gewoon in de browser van Chrome) kunnen kinderen het helemaal zelf: een filmfragment in scènes knippen en dan geluiden opnemen en bewerken en die bij de scènes plakken. Het klinkt eenvoudig, maar er komt heel wat bij kijken. 'De kinderen moeten eerst goed kijken naar het filmfragment. Waar gaat het over, wat is het verhaal? Welke sfeer hoort daarbij? Welk geluid past daar dan bij en hoe maak je dat geluid?'

Kinderen hoeven hiervoor zelf geen muziekinstrument te kunnen spelen. 'Het is natuurlijk leuk als er een kind is dat een leuk muziekje erbij kan maken, maar dat hoeft niet. Een soundtrack maken is meer dan alleen muziek of muzikaliteit. Door het maken van een soundtrack gaan kinderen die weinig muzikale ervaring hebben beter luisteren en actief met muziek en geluid aan de slag. De opzet van Watch That Sound is dat alle leerlingen mee kunnen doen en van meet af aan als jonge componisten worden gezien. Kinderen zijn in aanleg tenslotte onderzoekers, kunstenaars en wetenschappers. En dit allemaal tegelijkertijd. Door met je vingers te tikken, op je lichaam of op tafel te drummen, een papier verfrommelen

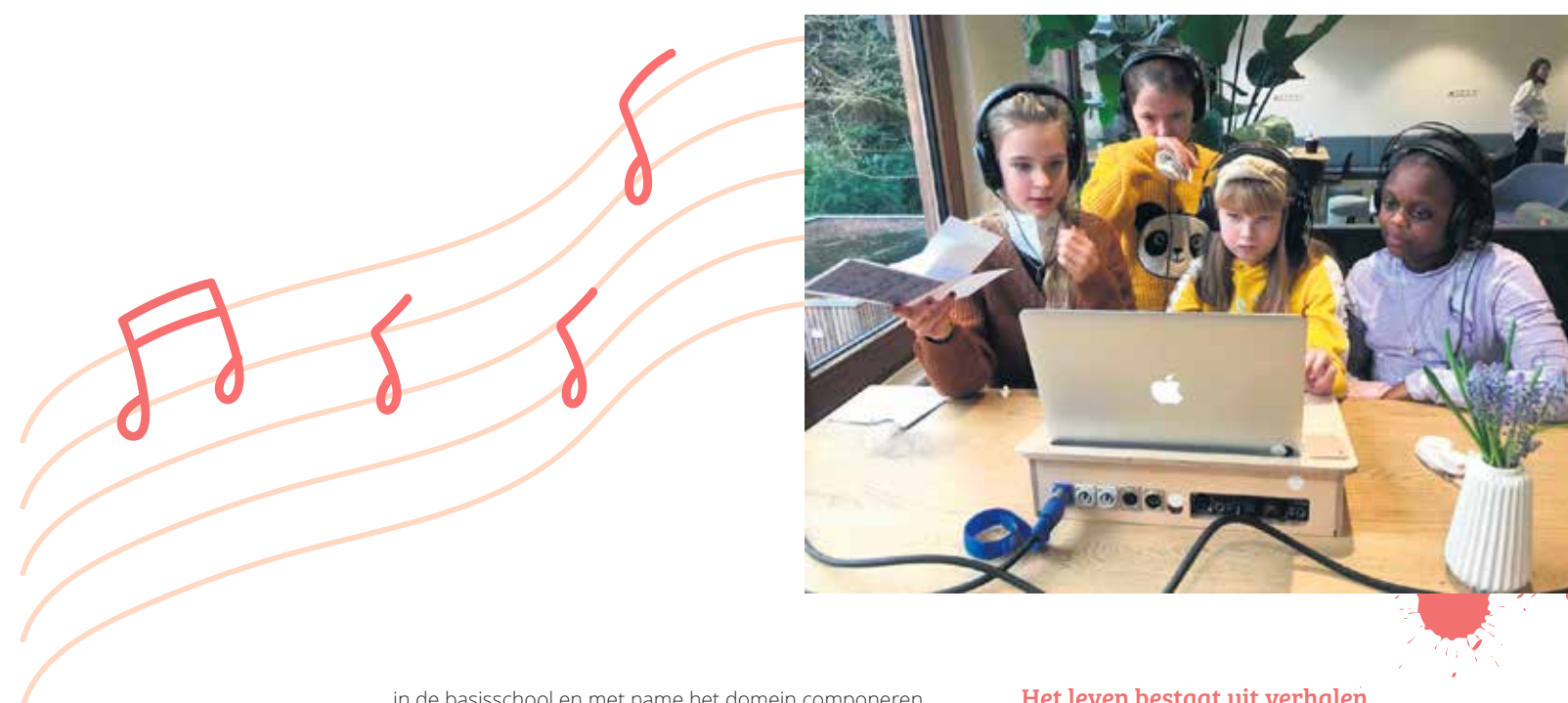
of met je mond geluiden te maken kun je al heel veel verschillende sferen neerzetten.'

Hoe het begon

Het begon met een vraag van het Filmfestival in Rotterdam. Van de Veerdonk, die indertijd docent muziek op het conservatorium in Rotterdam was, werd gevraagd om een workshop te organiseren. De workshop was voor zo'n 50 kinderen van genodigden, die beziggehouden moesten worden terwijl de volwassenen op het festival waren. Hij vroeg aan de regisseurs of hij de mooiste scènes uit hun films mocht gebruiken om die zonder geluid te bewerken. Hij nam muziekinstrumenten mee en maakte samen met een muziekproducent en de kinderen bij die workshop mooie soundtracks. Dat bleek een enorm succes. Het jaar daarop stonden ze op diverse andere festivals met ditzelfde concept, onder meer in Suriname en Tokio.

Watch That Sound op school

Vanuit de ervaring die Van de Veerdonk en zijn collega's opdeden bij deze festivals, zetten ze die workshop om naar workshops die geschikt waren voor het onderwijs. Om gedoe met filmrechten te voorkomen, maakten ze in samenwerking met de filmacademie zelf korte films filmpjes. De standaard software was nog veel te technisch voor kinderen, waardoor de workshop klassikaal gegeven werd. De workshopleider van Watch That Sound maakte de soundtrack, maar op aanwijzingen van de kinderen. Door samen in gesprek te gaan over de sfeer van de film, samen de geluiden te bedenken en ook samen de geluiden te maken, creëerden ze in die workshops zelf een soundtrack. 'Het is echt bijzonder wat de kinderen zo met elkaar kunnen bedenken,' vertelt Van de Veerdonk trots. De workshops sluiten aan op de eisen van het vak muziek

in de basisschool en met name het domein componeren en improviseren. Watch That Sound loopt vooruit op het vak filmeducatie dat in het onderwijs wordt ingevoerd.

Groei

Inmiddels is er een door Watch That Sound ontwikkelde online app waar kinderen wél zelf mee aan de slag kunnen en volgen per jaar al zo'n vierduizend kinderen de workshop. Daarbij is een team van vijftientig muziekdocenten, filmmakers en programmeurs betrokken. Het is niet eenvoudig, want alles moet bedacht worden, ontworpen, getest en uitgewerkt, maar de betrokkenen vinden het belangrijk en zo leuk om te doen dat ze ermee doorgaan. En ze blijven steeds ontwikkelen: zo hebben ze een nieuwe app ontwikkeld die getest wordt op scholen in Rotterdam. Deze software is veel makkelijker te bedienen is en maakt het zelfs mogelijk om online samen te werken – ook met kinderen aan de andere kant van de wereld.

Het leven bestaat uit verhalen

Van de Veerdonk denkt dat scholen veel meer met audio kunnen doen dan er nu gedaan wordt. 'Dat gaat veel verder dan alleen muziekonderwijs. Je kunt iets soortgelijks ook best bij een taalles doen, bijvoorbeeld bij Frans. Je laat dan een filmfragment zonder geluid zien, en vraagt kinderen er een dialoog bij te verzinnen. Ze kunnen dat dan zelf inspreken en eronder zetten, en dat laten zien in de klas.' Ook geschiedenis leent zich hier uitstekend voor. 'We maakten tijdens Covid voor oorlogsmusea een online les over vrijheid. Kinderen zagen dan een filmpje over littekens van de oorlog in deze tijd, zoals bunkers. En daar praatten ze dan over door: hoe zet je dat aan het denken? De kinderen kregen dan bij de film al een basissoundtrack, waar ze zelf een rap bij moesten maken.' Van de Veerdonk ziet zo nog veel meer mogelijkheden. 'Het leven bestaat uiteindelijk niet uit taal of muziek of geschiedenis, maar uit verhalen. Kinderen denken over de verhalen na en leren zich uitdrukken door middel van taal, muziek en geluid. Ze krijgen op een eenvoudige manier extra mogelijkheden om hun ideeën en gevoelens te uiten.'

ZIE VINCENT OP SCHOOL

Van kleuterklas tot groep 8,
er zijn gratis online lessen
voor iedereen.

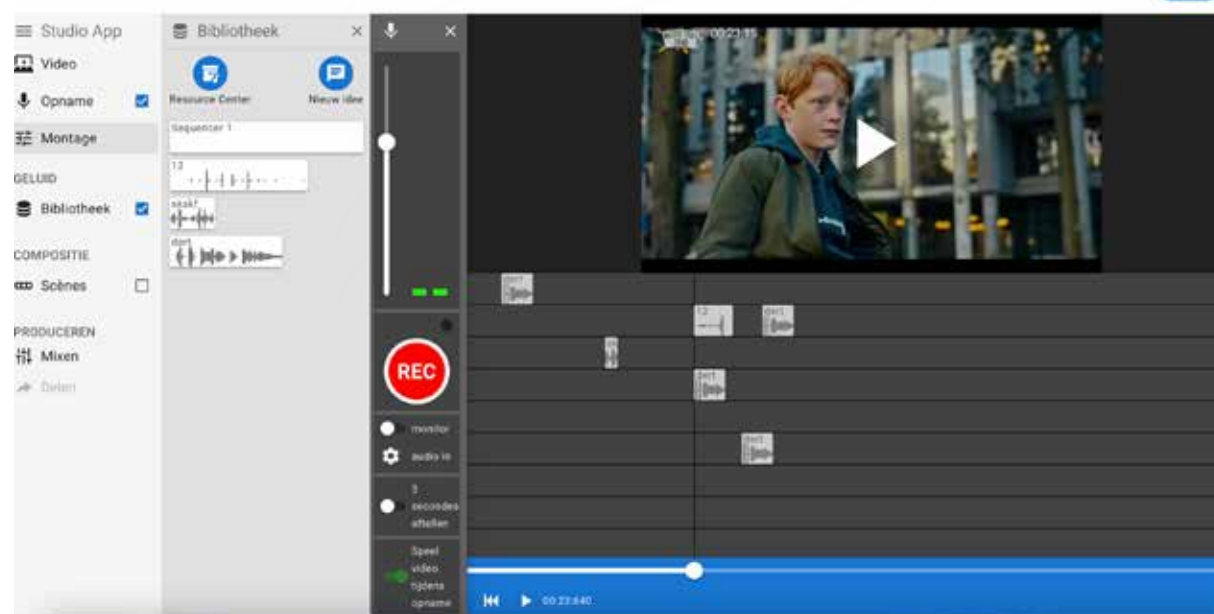

We hopen je dit schooljaar
te zien in het museum of online.
vangoghmuseum.nl/po

Van
Gogh
Museum
Amsterdam

Watch That Sound

Jeugdfilms

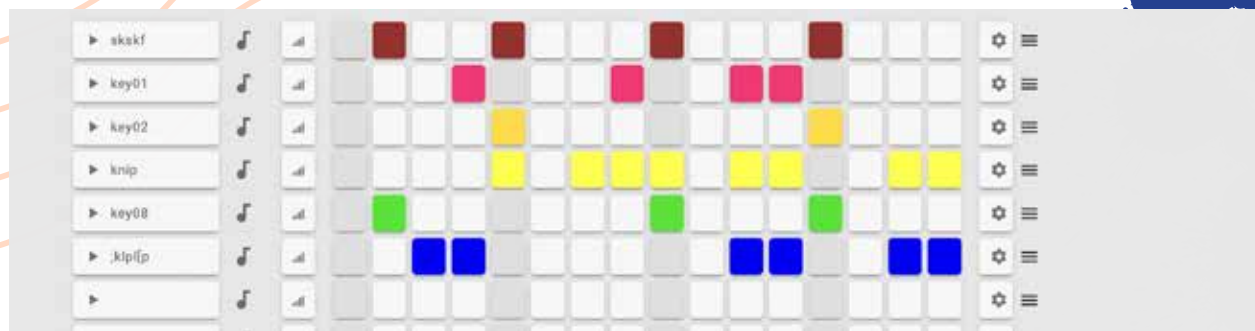
Jeugdfilms gaan vaak over maatschappelijke problemen waar jongeren mee te maken hebben. 'We merken dat makers van films ook geïnteresseerd zijn in onze projecten. Zo hebben we een fragment uit de film Strijder, waarin een jongetje dat van voetballen houdt een ernstig ongeluk krijgt en daardoor een dwarslaesie. Een heftig verhaal, met een heftig fragment waar je de jongen ziet verongelukken. We laten kinderen daar een soundtrack bij maken. Het is bijzonder om te zien hoe serieus ze dat nemen, ze overleggen er heel goed samen over.' Daarbij werken ze vaak in groepjes van drie: een producer die de computer bedient, een regisseur die de leiding heeft en een muzikant die de geluiden maakt.'

Zelf aan de slag!

Via de website van Watch Tata Sound kun je zelf aan de slag. Er staat een duidelijke handleiding op hoe je de app opent in je browser en hoe je je eerste soundtrack kunt maken. Leuk om eens met een klas te doen, of om een paar kinderen die extra uitdaging kunnen gebruiken mee aan het werk te zetten. En met de nieuwe app die in ontwikkeling is, wordt dit nóg gemakkelijker. Zo wil Watch That Sound alle kinderen in Nederland, ook waar ze niet komen met een workshop, de gelegenheid geven te ervaren hoe het is om zelf een soundtrack app te ontwikkelen. Door deze zelfexpressie worden kinderen zich bewust van de sterke kracht van muziek en geluid, niet alleen tijdens het maken van een soundtrack maar ook wanneer zij het tegenkomen in de media.

Informatie:

www.watchthatsound.nl

LESSEN KOMEN TOT LEVEN

BEKIJK ONZE PROGRAMMERING 2022/23
[RIJKSMUSEUM.NL/ONDERWIJS](https://rijksmuseum.nl/onderwijs)

RIJKS MUSEUM

Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

FOUNDER

PHILIPS

HOOFDSPONSOREN

ING

kpn

MET DANK AAN

FONDS21

RIJKSMUSEUM
FONDS

ThiemeMeulenhoff